

BERG 2020

Bergs krönika 2020

76:e årgången

I Tusen år i Småland finns en passus där Elin Wägner i kritiska ordalag häcklar vägbyggnadsingenjörer som negativa företrädare för moderna tider. Hon irriterade sig över okänsliga vägdragningar utan respekt för vare sig landskap eller historia. Vägar har länge varit avgörande för välstånd och kontakter. I anledning härav ägnas en del av årets krönika åt nedslag i bygdens vägghistoria. Mycket har tidigare skrivits i Bergs krönika om enskilda vägprojekt eller andra fenomen knutna till bygdens vägnät. Oaktat det återkommer vägtemat igen, om än ur andra synvinklar än tidigare. Elin Wagners ambitioner med krönikan var att förmedla kunskap om skeenden i bygden oavsett tidsperspektiv. Krönikan skulle inte bara vara en skrift för bygdenostalgi. Hennes synsätt vägleder dagens redaktionella arbete, inte minst genom kalendariet över vad som timat inom Bergs distrikt (socken) under året. Ett varmt tack till såväl artikelförfattare som fotografer som bidragit till årets krönika.

Berg i mars 2021

Redaktionskommittén:

Marie Fogelström

Karl Johan Krantz

Torsten Persson

Omslagsbild: Nyfödda rådjurskid på vägen till Bjursjö sjöudd den 16 maj 2020.

Sista sidan: Smålandsgårdsgård under tillverkning i hembygdsgården. Folke Johansson, Jonatan Persson med dotter samt Joakim Erelt deltar i arbetet.

Verksamhetsberättelse

Bergs hembygdsförening sammanfattar verksamheten 2020

År 2020 blev för de flesta människorna och likaså föreningar ett mycket speciellt år. Året kommer att gå till historien som "Coronaåret" och många familjer kom att drabbas hårt. Bland annat avled hembygdsföreningens tidigare ordförande Inga-Gun Andersson i sviterna av covid 19. (se minnesruna på annan plats).

I mitten av mars fick föreningens verksamhetsplan revideras. Hembygdsföreningen har alltså inte kunnat genomföra sina aktiviteter enligt planerna utan många har helt fått ställas in medan andra har genomförts i annorlunda tappning.

Den efterlängtdade krönikan (årgång -75) blev färdig under senvåren och distribuerades till roteombuden. 75 årgångar krönikor med olika sidantal men sammantaget en otrolig dokumentation över vår socken. Ta gärna fram en äldre årgång, bläddra, läs och begrunda.

Inställt årsmöte

Årsmötet som var planerat till den 22 mars fick först uppskjutas för att sedan ställas in helt. Föreningen hade alltså inget årsmöte 2020. Verksamhetsberättelsen för 2019 publicerades i krönikan och föreningens finanser reviderades.

Styrelsen fick fatta några beslut som egentligen skulle fattas av årsmötet och de gällde i första hand val av styrelse och ordförande. Torsten Tiedt avgick i styrelsen och Eva Bünger samt Björn Skogström blev nya ledamöter. Övriga styrelsemedlemmar och ordföranden sitter kvar under 2020. Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen 2019 kommer att behandlas på årsmötet 2021. De fysiska styrelsemötena har varit färre än normalt och ibland fått ersättas av digitala möten eller telefonkonferenser.

Aktiviteter

April brukar vara den månad då hembygdsföreningen drar igång sin verksamhet. I år fick vi ställa in en planerad kortkurs i ympning och likaså det traditionella firandet av valborg. Men i mitten av månaden iord-

Från rotevandringen i Rösås, Lilla Rösås och Espenäs.

ningsställdes gårdens inre och yttre miljö för ett eventuellt öppnande.

Bergveckan ställdes in, men i samarbete med Lilla Björka organiserades en tipspromenad med möjlighet att besöka gårdens uthus (ladugård och loftstuga). Uteservering av kaffe med dopp erbjöds besökare några regnfria söndagar med start den 5 juli. Spelemän underhöll vid två tillfällen. Vår tradition med kaffe och våfflor vågade vi inte genomföra.

Karaktäristiska hus i Rösås.

Vi tillät inga besök i huvudbyggnaden, där det är svårt att hålla avstånd. Demonstration av gårdsgårdsbygge kunde genomföras som planerat. Trots

alla svårigheter har vi alltså haft ett antal besökare, naturligtvis färre än vanligt. Slättergillet genomfördes i hällande regn men trots vädret var det ett stort antal lie-män och kvinnor som ställde upp. Gröt och smörgås kunde inte serveras under kvällen utan fick uppskjutas till nästkommande morgon då flertalet av slätterarbetarna infann sig. Friluftsgudstjänsten genomfördes den 9 augusti men utan sedvanligt kyrkkaffe i hembygdsgården.

Rotevandringen i Rösås. Lilla Rösås och Espenäs genomfördes planenligt med ett stort antal deltagare. Ett stort tack till alla som bidrog med information. Det finns ett stort intresse och kunnande hos de människor som bebor gårdarna. Det kan handla om detaljer i byggnadsstilen, historier om byggnaderna eller om olika företeelser i den kringliggande miljön. Rotevandringar bidrar med att den informationen når flera.

Slutord

Föreningens ekonomi har naturligtvis påverkats det här året. Vi kommer att göra ett minusresultat men det klarar kassan. Vi ser framemot ett bra resultat 2021. Vi brukar avsluta med en utflykt för de som engagerat sig i föreningens arbete. Den ställdes in under detta år, men den återkommer och vi vet att den brukar vara mycket uppskattad. Styrelsen vill slutligen tacka alla som på något sätt har bidragit med arbete. Ett särskilt tack vill styrelsen framföra till redaktionskommittén för krönikan, roteombuden och gårdskommittén.

Styrelsen har bestått av följande ledamöter

Bengt Göransson, ordförande.

Ingvor Lundqvist, sekreterare.

Rolf Svahn, kassör.

Övriga ledamöter: Barbro Ahl, Erik Andersson, Kennet Johansson, Sara Karlsson, Lars Nyvall, Emma Ahlander, Jonathan Persson, Eva Bünger och Björn Skogström

Revisorer: Ewert Ericsson (smk) Filip Karlsson

Valberedning: Marita Persson och Birgitta Hansson

Redaktionskommitté Bergs krönika: Marie Fogelström (smk), Karl Johan Krantz, Torsten Persson samt Kerstin Haggren (teknisk redaktör)
För mer information se vår hemsida www.hembygd.se/bergs

Johan på Lilla Målen - hembygdsforskare, skribent och föredragshållare.

av Lennart Elofsson

Johan Johanssons signatur är välkänd för läsare av Bergs krönikas tidiga upplagor. Här tecknar Lennart Elofsson från Stora Målen ett porträtt av sin granne i Lilla Målen, en av bygdens verkliga profiler.

2021 är det 50 år sedan hembygdsforskaren, skribenten och föredragshållaren Johan Johansson i Bölsmåla Bergs socken avled. Han var mera känd som Johan på Lilla Målen, eller bara under signaturen J.J. som han använde efter många av sina artiklar.

Jag växte upp på gården Stora Målen, den nordligaste gården i Moheda socken. Våra närmsta grannar var de båda mindre gårdarna Bölsmåla i Bergs socken. De kallades allmänt för Lilla Målen. På en av gårdarna bodde då det äldre ogifta syskonparet Tekla och Johan Johansson.

Ingen vanlig bonde

Vid min barndoms besök på gården var det alltid systemen Tekla som var hemma och sysslade i köket eller ladugården. De gånger Johan var hemma, vill jag minnas att han satte inne i rummet sysselsatt med att skriva maskin. Jag minns också att far berättade om att han läst artiklar i Växjöbladet eller Smålandsposten, som Johan skrivit under signaturen J.J. Lidnäs. Det pratades också en del bland grannarna om att Johan med damsällskap minsann varit i Paris. Det var inget som "vanliga" bönder hade råd eller tid med. En bonde skulle vara hemma på gården, bryta sten, så och skörda. Sitta inne och skriva eller vara ute och resa, det var inget en riktig bonde gjorde. Jag har också ett litet udda minne av Johan. En sommar flyttade han ner och bodde i sin ängslada som låg på gränsen till vår kalvhage. Var det för att få en riktig känsla för den gamla fattigbyggelse som han gärna forskade och skrev om?

Det var först när jag som pensionär själv började forska om hembygden,

En favoritplats för Johan hemma på Lilla Målen. Med skrivmaskin på skrivbordet och omgiven av ett stort antal böcker. Foto taget av Fritiof Hallström på 1920-talet.

som jag åter blev påmind om min gamla granne Johan på Lilla Målen. Hans namn eller signatur J.J. dyker då upp i många sammanhang. Det är ett antal artiklar i Bergs Krönika, där han tar upp Berg sockens historia. I en jubileumsskrift från Moheda hembygdsförening, finns ett antal verser signerade J.J. När jag började intressera mig för Svänan, ett område med torp och backstugebebyggelse väster om sjön Stråken, var det en forskning som Johan tidigare lagt mycket tid på. Det finns också beskrivet av Elin Wägner i hennes välkända bok "Tusen år i Småland", som utkom 1939. I boken skildrar Elin sina många resor genom Småland, en gick just till den tidigare fattigbebyggelsen i Svänan. När hon sökte någon som skulle guida henne, skriver hon skriver bland annat så här:

"Men herr Johan Johansson från Lilla Målen, vars ägor ligger lika när Stora Målen som hans intressen ligger nära de cavalliska (folklivsforskaren G.O. Hyltén- Cavallius hade på 1860-talet bott på den gården där jag sedan växte upp), klarade oss ur svårigheten. Han följde själv med oss och skaffade dessutom till ledsagare en gubbe som var född i Svänans, och kanske numera var den ende som kunde berätta om livet där."

”Herr Johan Johansson har skrivit en mycket innehållsrik skildring av folket i Svänans och allt vad de kunde...”

Det här väckte mitt intresse att ta fram lite mera information om Johan, som jag tidigare mest minns som en lite udda bonde på granngården.

Chans till utbildning

Johan föddes 1896 i Bergs socken på gården Bölsmåla, allmänt kallad för Lilla Målen. Under sin uppväxt fick han, som alla andra på den tiden, tidigt börja hjälpa till med olika lantbrukssysslor. Det går att se genom utdrag från dagböcker han skrev under tonåren. Där har han beskrivit att han körde virke från skogen, jobbade med stenbrytning, vårbbruk och skörd. Han hade också tillfälliga drängplatser i bygden. Som 20-åring gjorde Johan militärtjänstgöring vid I 1 i Växjö.

Därefter började han gå utbildningar, som säkert inte var så vanligt för småbrukarsöner på den tiden. Det måste inneburit en ekonomisk påfrestning för föräldrarna hemma på den lilla gården. Johan gick både på Grimslövs folkhögskola och på Billströmska folkhögskolan på Tjörn. Han läste också korrespondenskurser på Hermods. Därefter reste han till Stockholm för studier på Stockholms Privatgymnasium. Trots att han kände sig splittrad i sitt skolarbete, fick han godkända betyg efter höstterminens slut. Efter ytterligare några månader avbröt Johan studierna och reste hem. En ovilja han sedan hade hela livet för att bryta upp från tryggheten på Lilla Målen.

Resor i Europa

Johans mor Matilda dog 1930. Det ledde till konflikter på gården. Johan ville överta Lilla Målen, hans far och syskon motsatte sig det. De insåg säkert att det inte vara bonde han borde bli. Trots det står Johan från 1934 som ägare av gården. Fadern Johan August och den några år äldre systern Tekla fortsatte att sköta en stor del av det dagliga arbetet på gården. Efter faderns död 1949, fanns systern Tekla kvar hemma på gården och skötte om både hushåll och ladugård. Johan hade tidvis också hjälp av dagsverkare, det praktiska jordbruksarbetet var inte hans stora intresse. Efter hand minskade också verksamheten med lantbruket.

Johan ägnade sig mest åt det som verkligen intresserade honom. Han var genom åren deltagare på ett mycket stort antal olika kurser och organiserade också studiecirkel. Han gjorde redan på 1930-talet resor bland annat till både till Berlin och till Rom. Redan på 1920-talet hade

Johan Johansson var också fruktträdsympare. Fotot från hembygdsföreningens samlingar.

han börjat skriva artiklar till tidningar och hålla föredrag. Ämnena var från början historiska och fosterländska. Efterhand väcktes också hans intresse för hembygdshistoria och folklivsforskning. Det som sedan kom att bli hans stora engagemang. Det är också det som jag försökt ta reda på lite mera om.

Mellan 1938 och 1941 var Johan deltagare på flera olika kurser runt ämnet folklivsforskning och hembygdskunskap. 1945 blev han riksan-tikvariens lokala ombud. Han utförde också uppdrag åt Nordiska muséet, han var bland annat delaktig när de 1941 gjorde en inventering av torp och backstugor i fattigområdet Svänan. Johan var också flitigt anlitad av olika föreningar som föredragshållare, på många olika platser och i olika sammanhang. 1943 fick han Artur Hazelius-medaljen för flerårigt arbete med folklivsforskning.

Slet ut tre skrivmaskiner

Johan kallade sig i första hand skriftställare, det är väl också det bestående avtrycket efter honom. Hans systerdotter Gunnel och hennes man Rune Strandberg skrev en artikel om Johan i Bergs Krönika 1997. Där finns en hel del uppgifter om hans verksamhet som skribent. Johan skrev otaliga artiklar i åtskilliga tidningar under nästan 50 år. Han skrev bland annat i Smålandsposten, Nya Växjöbladet, Dagens Nyheter och Göteborgsposten. Han var en flitig skribent i tidningen Säningsmannen, där begärde han 1946 honorar för 24 artiklar enbart för första halvåret. Johan skrev oftast under signaturen J.J. eller J.J. Lidnäs. Någon bok under eget namn skrev han aldrig.

Systerdottern skrev att Johan efterlämnade bland annat över 100 uppsatser kring ämnet "Folkliv, seder och bruk". Det mesta producerade han på en skrivmaskin inne i rummet på Lilla Målen. Det sägs att han slet ut minst tre maskiner. Mängder av preliminära manus blev kvar, Johan skrev själv att han 1948 sålde hela 600 kg makulatur.

Grundade hembygdsföreningen

Tillsammans med Elin Wägner och Flory Gate var Johan en av grund-arna av Bergs hembygdsförening 1943. Han var sedan föreningens ord-förande fram till 1966. I Bergs Krönika som hembygdsföreningen årligen har gett ut, bidrog Johan ända fram till 1970 med ett stort antal artiklar. När jag har gått igenom dem har jag blivit lite överraskad av att han tagit upp så många och ganska skiftande ämnen. Flera tar naturligtvis upp hans stora intresse för torp och backstugor i socknen, samt levnadsvillkoren för de små stugornas folk. En mycket intressant och innehållsrik artikel från 1963 handlar om "Torparstan i Bergs socken". Det var ett område i västra delen av socknen, där det funnits upp till ett 30-tal torp och backstugor. Johan har gjort en mycket grundlig, säkert tidskrävande, efterforskning

Johan hemma vid brasan på ålderns höst.

och kartläggning om den tidigare bebyggelsen och de som bott där.

Johan skrev också flera artiklar om äldre tiders lantbruk. De tog upp allt från slagtröskning, ängsslåtter och linodling till bondepraktikan. Det finns också artiklar med naturbeskrivningar, om naturvård och ämnen som vårblommor, enar och kryddväxter. Johan skrev flera betraktelser efter avlidna personer i trakten, han skrev även dikter.

En färgstark profil

Johan skrev sin sista artikel 1970, den har rubriken "Allmogelivet i en gången tid". Han beskriver mycket långa tunga arbetsdagar, primitiva enkla stugor, ibland också ohygieniska förhållanden. Johan avslutar sin sista artikel så här: "Man förstår av det ovan nämnda, att förhållandena på landsbygden var i många avseenden helt olika gent emot nutid. Det var arbetsglädje och rofylldhet. I stället för jäkt, stress och rotlöshet". En något romantiserad bild av det gamla som man kan se i en hel del av det han skrev.

En orsak till att Johan kunde resa runt i bygderna som han gjorde, var att han redan 1936 hade skaffat bil, en Ford Junior de Luxe inköpt för 2950 kronor. Han var också tidigt en flitig amatörfotograf, artiklarna kompletterades ofta med foton. Johan ska ha haft längre förbindelser med några kvinnor, men något giftermål blev det aldrig. Efter en tids sjukdom avled Johan, J.J, den 17 november 1971. En färgstark hembygdsprofil gick ur tiden.

När klockan klämtar

av Torsten Persson

*En gång om året klämtar den, vällingklockan på hembygds-
gården. Då ställer man sig ifrån sig liar och räfsor för då
skall de strävsamma, inklusive orkestern, få sin lön för
mödan. Då är det årets slättergille i Berg.*

Ur Bergs krönika 1965 citerar vi: "Hembygdsföreningen i Bergs socken av Kronobergs län har erhållit till skänks en förnämlig vällingklocka av framlidne godsägare Birger Skogström från Bergs herrgård, där klockan en gång suttit i en stapel på gården. På klockan står ingraverat årtalet 'anno 1793' Klockan sattes i augusti 1964 upp på socknens hembygds gård. Klockan är både prydlig och synlig på långt håll."

Men det visar sig inte vara hela sanningen. Den skänkta klockan var nämligen illa spräckt, möjligen på grund av spänningar i godset. Resultatet var att den åstadkom skrälligt missljud som hembygdsföreningens styrelse ansåg måste åtgärdas. Det var inte helt lätt, visade det sig, men efter förfrågningar hos olika företag, som avböjde uppdraget, åtog sig till sist ett konstgjuteri i Enskede uppdraget, dock med reservationen att ingreppet var vanskligt. Emellertid lyckades operationen, till en kostnad av 555 kronor, varför det sedan dess en vällingklocka med kraftig klang ljuder över nejden vid lämpliga tillfällen. (Krönikan 1970)

Hemdags för oxarna

Inte helt oväntat hör ett rep eller snöre till klockan, och det var inte vilket snöre som helst. Det skulle vara gjort av lin eller hampa och indränkt med trätjära för att stå emot röta och fuktighet. Kunde man dessutom fläta i lite tagel ansågs repet nära nog som outslitligt.

När klockan ringde var det matdags. Vällingklockan blev föremål för folkligt skämt och humor och ansågs tona ut små visramsor. Från Skåne har man nedtecknat ett vackert poem: "Brö välling, fett fläsk, äggkaka är bäst", medan en barsk ramsa i Hälsingland meddelar att "Sur välling, salt sill, lathundar kom in".

Ljudet av vällingklockan var allmänt uppskattat, för då var arbetsdagen slut inte enbart för arbetsfolket. Det berättas, att då vällingklockan

Vällingklockan pryder sin plats ovanför loftboden i hembydsgården.

hördes gick det inte att hålla oxarna, utan de skenade hem från fälten och skogarna ifrån körkarlarna. De hann inte alltid spänna ifrån oxarna, som skenade hem med redskapen efter sig.

Det går litet lugnare till vid Bergs hembydsgård. Där hördes faktiskt en gång en poet ha skaldat "gröten söt, till folk och nöt" men vem nötet var förklarade han aldrig. Vit gröt, smörgåsar och kaffe var redan då arbets belöning.

Från Aspelund till Watonwan

av Kenneth Gehrman

Kenneth Gehrman i Lädja har genom släktforskning tecknat historien om Lumpanesses familj i Aspelund i norra Lädja som emigrerade till Watonwan, Minnesota.

Jag hade hört att i en backstuga som förr fanns på höjden mellan Lädja och Hult bodde det en kvinna som på 1800-talet utvandrade till USA med sina barn efter att hennes make, "Lumpanesse", hade avlidit. Det lät som en bragd i mina öron eftersom den utfattiga kvinnan dessutom skulle ha haft något slags handikapp.

En dag, många år senare, sökte jag fler uppgifter om kvinnan och hennes öde. Det efter att jag gått upp till backen där "Lumpanesses" backstuga Aspelund ska ha legat och letat efter resterna av den. På en skifteskarta hade jag sett att den låg lite vid sidan av de andra stugorna på höjden.

Få spår av backstugan

I dag är det bokskog där det förr var betesvall och slåtterängar. Odlingsrösen är många. Vildsvinen har bökat upp en del av dem. Att se vilken stenhög som kan ha varit en husgrund är svårt för ett ovant öga. När jag nästan gett upp och går mot beteshagen där den gamla ängsladan står, passerar jag en skylt där det står "Torpgrund". Aspelund var väl inte ett torp i egentlig mening? Men stenarna som skymtar i mossan måste ändå vara grunden till backstugan jag söker. Något alternativ finns inte, vad jag vet.

Till ett torp hörde mark som dess invånare kunde livnära sig av. Torparen förband sig att som ersättning utföra dagsverken åt ägaren. En backstuga stod på annans mark eller på en allmänning. Innehavaren brukade inte ha några förpliktelser mot markägaren. Men det fanns förstås olika varianter av detta. I backstugorna bodde gamla personer, hantverkare och andra egendomslösa.

"Lumpanesse" eller Nils Peter Johansson, som han egentligen hette, kom enligt husförhörlängden till Aspelund 1859. Nils hade haft det svårt som ung. Hans far, lumpsamlaren Johan Modig, försvann när Nils bara

Backstugan Aspelund låg på höjden mellan Lädja och Hult. Härifrån utvandrade Stina Carlsdotter och hennes fyra barn till USA.

var några år gammal. I husförhörlängden 1836-1845 står vid Backstuga Dalen att Johan är förrymd och efterlyst sedan tio år. Modern Anna Maria dog när Nils var 16 år.

Han hamnade då genom fattigvårdens försorg hos sockenskräddaren på Mosstorp för att lära sig hantverket. Senare kom Nils till Lövhults Västergård. Vid 29 års ålder kunde han flytta till backstugan Aspelund på Lädja Sjögårds ägor på gränsen mot Hult.

Lumpanesses familj emigrerade

Nils gifte sig med Stina Catharina Carlsdotter från Aneboda 1861. Enligt boken Småstugornas folk i Berg, sid. 294, kallades hon för "Stina med hästafötterna" eftersom hon hade förkrympta fötter. I husförhörlängden i Aneboda står det att hon var "halt och vanför".

Under åren på Aspelund fick paret sju barn. Tre dog i tidig ålder. Enligt släktt traditionen var Nils först skräddare, sedan dikesgrävare. Namnet "Lumpanesse" fick han efter sin far. Nils dog av "bröstsjukdom" 1878.

Emma och Ida, två av Nils och Stinas döttrar, utvandrade till USA

Amanda var yngsta barnet i backstugan Aspelund i norra Lädja. Hon utvandrade tillsammans med sin mor och bror till USA 1887.

redan 1880. Emma var 18 år och Ida bara 10. Kanske hade de sällskap till Watonwan, Minnesota, med Johan Petersson Ledja och hans familj från Södra Annegärde som utvandrade samtidigt och som också skulle dit. Emma och Ida skulle bo hos en moster som utvandrade tillsammans med sin man 1873.

Stina och de två kvarvarande barnen, Carl Alfred och Amanda, följde efter till Watonwan 1887.

Hur gick det i USA?

Men hur gick det sedan för den utfattiga familjen från Aspelund? För att ta reda på det sökte jag i släktforskarnätverket Ancestry. I ett släktträd hittar jag Stina Carlsdotter. Det är Cynthia Nelson i Minneapolis som lagt ut det. Jag

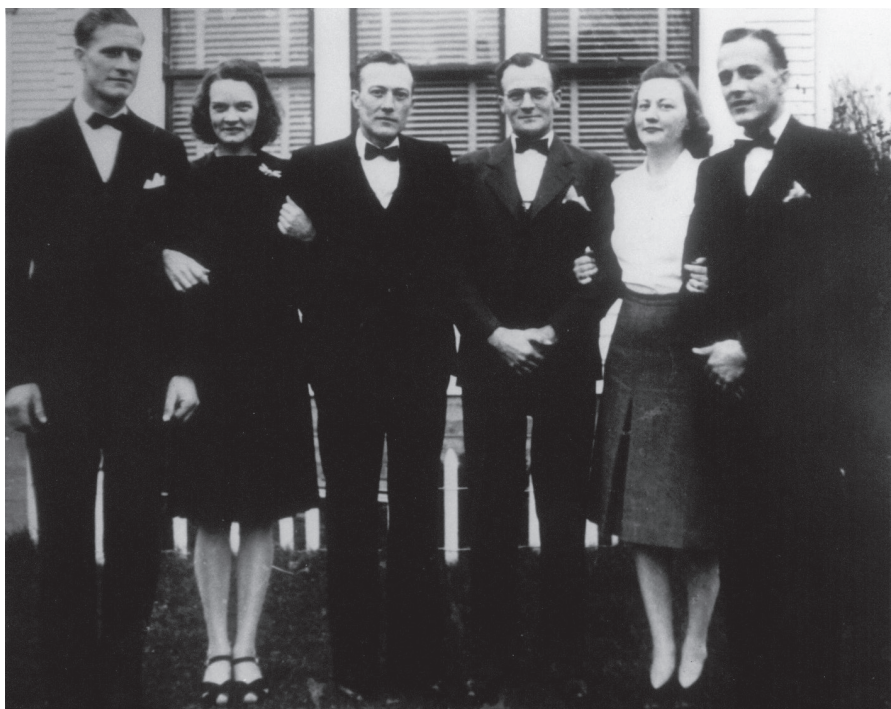
mailar henne och får svar. Cynthia berättar att hon är gift med James som är barnbarn till Stina och Nils yngsta dotter, Amanda, som alltså var född i Aspelund.

Enligt Cynthia gifte Stina om sig i USA med Peter Rydberg. Han var också från Bergs socken, född i Ernatorp Södergård. Peter och hans första hustru, Christina Persdotter, hade utvandrat med två av sina sex barn. Men Christina, som var född i Lädja Faxagård, dog under resan till det nya landet.

Cynthia berättar att Stina bosatte sig tillsammans med Peter på gården utanför Comfrey, Minnesota. Alla tre döttrarna från Aspelund blev också farmarhustrur. Sonen Carl Alfred anges vid 1920 års folkräkning vara arbetare och bodde då med sin familj i St. James.

Amanda och hennes man John hade en gård utanför Comfrey och senare utanför Delano, Minnesota. De hade sju barn: Hazel, Raymond, Irene, Curtis, Ruth, Harald och Lloyd.

Ida gifte sig med Carl August Nelson, vid 18 års ålder. De bodde utan-

John Nelsons och Amanda Nilsdotters barn: Lloyd, Hazel, Curtis, Raymond, Ruth, Harold. Bilden är tagen på 1940-talet.

för St. James, Minnesota. Ida blev änka vid 38 års ålder. Då flyttade hon till St. James med sina fyra barn: Ellen, Victor, Edna och Mabel. Ida blev 103 år. Mycket av det Cynthia vet om släkten kommer från Mabel.

Raymond var James far. James och Cynthia bor i Minneapolis. Cynthia berättar att de inte haft så mycket kontakt med senare generationer av släkten. James är uppvuxen i North Dakota, nära den kanadensiska gränsen, medan de andra fanns i södra Minnesota.

Möjlighet till mark

Det var tack vare homesteadlagen från 1862 som invandrarna på vissa villkor kunde få rätt till en areal av högst cirka 65 ha. Detta mot skyldigheten att bosätta sig där och under fem år odla jordstycket. Efter den tiden kunde nybyggaren få lagfart och full äganderätt till jordstycket. Fattiga backstugesittare från Sverige kunde bli jordägare i USA.

Väder och natur 2020

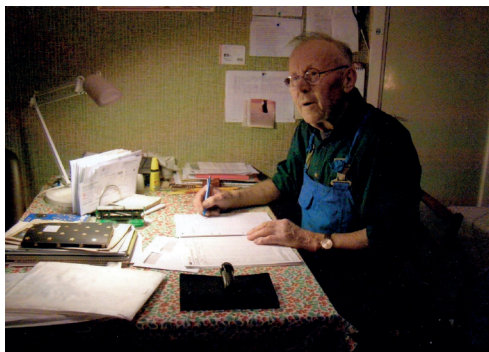
av Erik Andersson

Väderobservatören Erik Andersson i Hult sammanfattar vädret och naturens skiftningar under året som gått.

Januari

Året inleddes med grå och trist barmark, medan snön lyste med sin frånvaro. Det var regn och grå himmel som dominerade under denna vintermånad. 20 dagar uppmättes med regn och bara två med snöinslag. Maxtemperaturen höll sig konstant mellan 3–7 plusgrader, medan minusstrecket passerades endast sju gånger. Efter 20:e några ganska blåsiga dygn. Den milda luften lockade redan fram de första vårblommorna, såsom vårlök och vintergäck.

Sammanlagt föll 77 mm regn.

Skribenten själv, Erik Andersson.

Februari

Även denna månad blev mild och snöfattig. Den 9:e började med ett stilla och lugnt väder, vid 12-tiden ökade blåsten mer och mer. Mot kvällen full styrka i stormbyarna och regnet bara tilltog. Man kom att tänka Gudrun-stormen för 15 år sedan då man lyssnade på dånet i skogarna. Hyggligt nog stod träden kvar. Det gick en vecka och så kom nästa oväder med stora regnmängder på sina håll. Under dygnen 16-17:e föll här 28 mm. I Boråstrakten rapporterades 67 mm under nämnda tid. Åarna utmed västkusten står över sin breddar, bland annat steg Lagan med två meter. Översvämningar mitt i vinter är väl mindre vanligt.

Det blåsiga vädret fortsatte en hel vecka. Men efter den 25:e fick vi uppleva första lugna vintervecka med frost ner till 10 minusgrader och 10–15 cm snödjup och till och med litet sol. Småsjöarnas isar frös till

Tranornas ankomst har blivit ett givet vårtecken.

men knappast tillräckligt för pimpelfiske.

110 mm nederbörd i smält form föll denna oroliga vintermånad.

Mars

Snön försvann snabbt och det milda vädret fortsatte och regn nästan varje dag. Detta ökade översvåmningshotet än mer. I vattensystemet runt Gemla har enligt Smålandsposten en helt ny sjö bildats på 87 hektar (stor som sjön Trummen).

Under den 11–13:e hårda vindbyar och snöblandat regn, och SMHI varnade för storm. Efter den 20:e stabilare med soliga dagar och bara lätt nattfrost, så våren gav sig mer och mer till känna. Vårfåglarna kom hit i normal takt, som tranor och gäss, vråkar och starar – till och med sädesärlan. Under en del sköna kvällar sjöng trastarna så vackert, särskilt dubbeltrasten har varit flitig till sång denna vår.

Under månadens gång började det så kallade Coronaviruset som invaderat vår värld att uppträda alltmer i vårt land. För att hindra spridning förbjöds folk att resa och man rekommenderade folk att ta sig ut i naturen. Redan under den tidiga förvåren började strömmen till Hulta Klint och Singoallas grotta att ge sig till känna. Under veckans alla dagar kom en jämn ström av bilar, ofta en 20–30 stycken till parkeringen vid Hultsjön. "Inget ont som inte har något gott med sig".

Under månaden kom 43 mm regn.

April

En mycket regnfattig månad, med bara 35 mm regn de fyra första veckorna. Rätt kalla vindar, våren fortskrider sakta och nattfrosten är envis, bara 9-15 plusgrader. Vid den 20:e och därefter litet varmare dagar. Björken börjar skifta i grönt, lönn och fruktträd har inte börjat än i det kyliga vädret. Svalor och flugsnappare har börjat ankomma. Den torra våren satte igång vårbruket rätt tidigt. Vid månadens sista dagar kom ett efterlängtat regn på 20 mm.

Under hela april föll endast 24 mm.

Maj

De inledande dagarna kom 20 mm regn med dimma och rätt kallt väder. Våren flöt sakta fram med bara 10–12 plusgrader. Det torra vädret bidrog till klara frostiga nätter. Månaden blev för årstiden huvudsakligen kall. I Skåne har potatisen frusit, de brukar ju mogna till midsommar? Fruktträden ser ut att blomma länge i år.

I fjällen ligger mycket snö ännu kvar, renkalvarna har inga barfläckar att ligga på. Den 11:e kom vårens framfart av sig ännu mer med regn, blåst och intensiva snöbyar. Växtligheten tycks stanna av, vitsipporna ser så deppiga ut. Man undrar hur det skall gå för svalor och speciellt de känsliga tornseglarna, samt alla tidiga fåglars boläggning.

Efter den 20:e lite behagligare vårväder, jag vågade sätta ut mina dahlior efter det att nattfrosten upphört. Värmen kommer mer och mer och fågelsången blir allt intensivare både morgon och kväll. I vissa sjöar ruvar nu mås och tärnor sina tre ägg. Vi väntar nu på värme och regn på de växande grödorna.

39 mm regn sammantaget.

Juni

Efter en kall inledning av våren började juni månad med värme och intensiv växtkraft. Vallskörden kom igång under första veckan. Den 5:e rejält regn. Dagarna efter den 6:e skördades all vall här i Hult och Lunden. Sedan följde ett par veckors härligt bärgningsväder. Exakt som alla lantbrukare önskade. Skörden blev mycket god. Midsommardagen firades en trevlig gudstjänst i Asa skogstempel med skapligt väder, men eftermiddagen dominerades helt av häftiga störtregn och intensiv åska och 60 mm regn. Här i Hult förstörde åskan även vattenledningen från brunnen. Det var, visade det sig efter långt sökande, en koppling som spruckit,

så två hushåll blev utan vatten. Fick avhjälpas med slang ovan jord, efter flera dagars arbete. 92 mm regn kom bara under oroliga åskhelgen. Veckan efter drog en värmebölja in över landet – vi uppmätte omkring 27 plusgrader. Både åskan och regnet var då av beskedligare slag.

Under hela juni föll 118 mm.

Vår på gamla kyrkogården i Berg.

Juli

En mycket ostadig sommarmånad, endast sju dagar uppehåll, vilket därmed bidrog till en rätt kylig vädertyp – endast mellan 15–17:e plusgrader. Enda egentliga sommarvädret inföll mellan 14–20:e. Då skördades merparten av andra vallskörden. Under den tiden sågs ofta glador kretsas över fälten. Rätt rikligt med vinbär och blåbär har mognat trots det svala vädret.

Tornseglarna tycks ha klarat sig bra under de regnkyliga veckorna – nu pilar de med hjärtans lust genom lufthavet. Hus- och ladusvalorna har redan flygga ungar både innan och utanför ladugårdens skyddade tak. Den största dygnsnederbörden föll den 4 juli med hela 24 mm.

Sammanlagt föll 104 mm.

Augusti

Årets sommarmånader hade verkligen ett växlande väder. Större delen av denna månad dominerade en värmebölja våra bygder, med temperaturen mest mellan 25–27 grader. Det mest extrema var att inte en droppe regn behagade falla just här i Berg under den tiden. I våra grannsocknar däremot kom något åskväder ibland.

Tröskningen av råg och korn begynte omkr den 11:e. Trots torra väderförhållanden fanns det gott om kantareller på många håll. Våra trädgårdsblommor behövde vattning varje kväll. Badplatsen vid Lädjasjön utnyttjades ofta av både gammal som ung. Man kommer säkert att minnas de

sagolika kvällarna och morgnarna under denna sommar.

Vid månadens slut var vi tillbaka i det normala sensommarvädret. De två sista dagarna kom det efterlängttade regnet med hela 24 mm. Den mesta åskan i sommar var i stort sett vid midsommarhelgen. Det sammanlagda regnet under augusti, 44 mm kom under den sista veckan.

September

Varmt fint väder hela månaden. Det mesta regnet kom under första halvan. Temperaturen låg på mellan 14–18 plusgrader. Dahlior och anemoner har blommat rikligt, ingen markfrost ännu. Redan kring 10:e började björken gulna så sakta. Gott om lingon denna höst. Den sista halvan av september föll bara 6 mm regn, mildt och lugnt och ofta dimmigt. Rätt gott om äpplen, tyvärr rätt maskiga. Bra bete till djuren denna milda höst. Det vackra vädret utnyttjades ibland av flygseglarna.

Bara 30 mm regn föll, näst minst av årets tolv månader.

Oktober

Fram till den 10:e mycket varmt, mellan 10–15 plusgrader. Tiden mellan den 13–20:e ofta lätt markfrost. Den 17:e höstens första nattfrost med 2 minusgrader. Dahliorna stod helt svarta på morgonen. Regnat rätt ofta under hela oktober, den 12:e litet kallare i hela landet.

Den dagen kom den stora tranflyttardan, tre stora sällskap styrde söder över under bara en timmes tid. Den första var formad i ett sammanhängande band, kanske en kilometer långt med bara korta avbrott i sällskapet av många hundratal. De två andra grupperna i välordnade plogformationer, minst 150 i vardera plog. Alla ivrigt ropande som ett tack för det gångna året. Under följande dagar sträckte även 100-tals sädgäss.

Under denna höstmånad kom 99 mm regn.

November

Mild, regnig och ostadig – så kan man sammanfatta denna månad. Varmaste dagen uppmättes den 2:e med 15 plusgrader. Långa tider har det blåst men vissa dagar lugnt, med morgondimma. Ofta disigt och grått, därför sällan solsken. Mellan 5-9 plusgrader. Nattfrost kortare perioder 20-21:e samt de sista fyra dagarna.

Vildsvinen har härjat mycket på ogödslade åkrar och betesängar denna milda höst. Gamla kyrkplatsen har haft besök, delar av ruinen är skadade. Sedan flyttade flockar av sångsvan och gäss någon gång. Det milda vädret

Potatisplockning i Hult.

i söder och ännu så länge i norr bidrar väl till detta. Trots relativt mild började mesarna besöka fågelborden tidigt.

Den sammanfattade nederbörden var 43 mm.

December

Milt för årstiden även under december, mellan 2-5 plusgrader hela perioden, utom inledningen samt veckan kring julhelgen, som hade frostnätter. De enda soldagar som bjöds var de två över själva julhelgen. Enligt Smålandsposten hade Växjö endast en soltimma fram till Luciadagen. Vidare hade vi 20 regndagar under december. Vid två tillfällen föll 4–5 cm snö vilken smälte undan lika snabbt. Hela månaden blev därför mörk och ödlig. Isarna på våra sjöar uteblev.

Sammanlagt föll 71 mm nederbörd, mest i form av regn.

Nederbörd 2020

Januari	77 mm
Februari	116 mm
Mars	43 mm
April	24 mm
Maj	39 mm
Juni	118 mm
Juli	104 mm
Augusti	44 mm
September	30 mm
Oktober	99 mm
November	43 mm
December	71 mm
Totalt 2020:	808 mm

Om sagor och sägner

av Torsten Persson

Även i vår bygd finns sägner och skrönor. Men vi känner nog dåligt till dem och inte talas det om dem heller – de dukar nog under i konkurrens med TV och sociala medier. Här följer därför en berättelse om gamla berättelser.

Varje bygd med självaktning lär hålla sig med sina egna sägner och berättelser från den tid som var. Vår bygd är en av dem men hur många av vår tids barn har någonsin hört talas om dem? Då är Bergs krönika en pålitlig källa till kunskap, och har man inte läst om dem så börjar vi här.

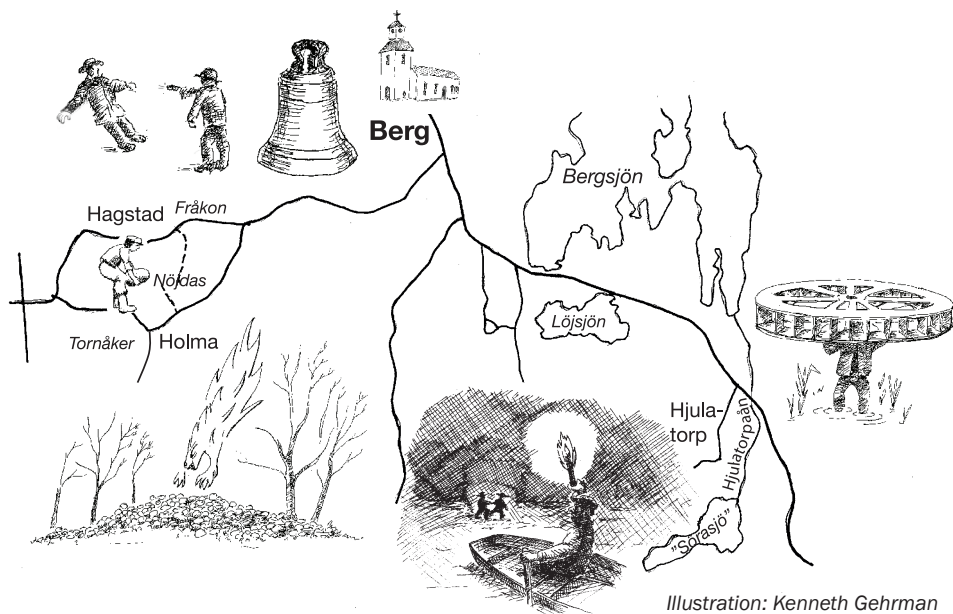
Vid en rotevandring 1947 i Holma rote hade deltagarna på sin väg lämnat Fagerås och via Holma kommit fram till Tornåker, 264 meter över havet. Där finns ett stort så kallat Draka-rör ”i vilket skattsökning gjorts och mynt hittats”. Platsens ägare berättade, att hans far tvenne gånger ”sett den skattvaktande draken dyka ned som en eldkvast från luften in i det väldiga röset.”

Fullgod dräng och piga

Rotevandringen var uppenbarligen händelserik. ”Vid vägen mot Hagstad gjordes halt vid den så kallade lyftesstenen vid Nöjdas. Endast tre av deltagarna förmådde lyfta stenen från marken. En sådan sten var i gamla tider ett mått på drängarnas styrka. När de orkade lyfta den ansågs de som fullgoda. ...Flickorna eller pigorna voro fullgoda, när de på egen hand kunde klara upp en koränta (inälvorna) eller flå en grismage på hal is. Man vågar nog anta, att med den tidens definition på en ”fullgod” skulle nog inte vår tids flickor stå i kö för anställning som piga.

Slutligen besöktes Hagstad eller Fråkon, en stor sten, ”som vände sig var gång stenen hör kyrkklockorna ringa”.

Vid en sjö, kallad ”Sörasjö” skulle en bonde vid namn Sven Germundson en vårväll ge sig ut och fiska gäddor med hjälp av ljuster och bloss. När han kommit en bit ut på sjön fick han höra ett smatter, liknande ljudet när någon klappar byk, och ett högljutt gräl. Då fick han inom blossets synkrets se ”två mycket små män, klädda i bredbrättade, lågkulliga

hattar, inbegripna i i ett häftigt slagsmål, bestående i givande och tagande kraftiga örfilar”. Efter ett slag hade den ene av gubbarna fått övertag, för han sprang på vattnet fram till Svens båt, med stora ögon och rött, upphetsat ansikte och säger: ”Paddade jag honom inte bra?” Sven ville inte ge sig i diskussion med gubben utan sade helt kort ”Paddan bättre”, varpå gubben gav sig bort till sin trätobroder och satte igång slagsmålet igen. Sven var känd som en oförvägen karl men nu tyckte han sällskapet var otrevligt och slängde blosset i vattnet och rodde hem, gäddfri.

Sprakande syn

En grupp barn lekte en gång på gårdsplanen i Hjulatorps Karlsgård. Då fick de syn på en man som kom vandrande mitt i strömfårans djupaste del, bärande ett vattenhjul på huvudet. Vid vägbrons nordsida växte ett par alar. Barnen undrade hur mannen skulle komma förbi åbron. Till sin häpnad såg barnen hur mannen, när han kommit fram till alarna, med stor kraft slungade vattenhjulet han hade på huvudet, varvid en sprakande eldsflamma sköt i höjden. Därmed var också den underliga

synen borta. Bara ett av de närvarande barnen hade ingenting sett.

Så var det sägnen om Storklockan i Bergs kyrka. Det är en dramatisk historia, som rent av delvis kan vara sann.

Enligt sägnen hade församlingsborna beslutat att skaffa en "ringklocka" och anlitate en välkänd gjutmästare för uppdraget. Alla förberedelser gjordes, allting fungerade och dagen för gjutningen kom. Med stränga tillsägelser att hämta mästaren i god tid så att han kunde inpassa sitt märke och text på den nygjutna klockan, lämnade sedan mästaren jobbet åt sin gesäll, som genast började med nedsmältningen av den dyrbara och erforderliga gjutmassan.

Gjutning med förhinder

Emellertid visade det sig, att när det var dags för mästaren att gripa in, hade denne druckit sig redlöst berusad och var inte kontaktbar. Det var en knivig situation för gesällen, för han riskerade att hela gjutningen skulle gå i stöpet och den dyrbara gjutmalmen förstöras. Så han satte igång gjutningen men utan den avsedda inskriptionen, för kunskapen om den hade inte gesällen.

Så när mästaren nyktrat till var gjutningen avslutad, utan inskriptionen och mästarens märke. Trots att gjutningen i övrigt lyckats, blev mästaren ursinnig och sköt ihjäl sin gesäll. Den rättsliga påföljden av dådet förtäljer inte sägnen. Man har emellertid gjort antagandet att gesällen lyckats för väl med sitt uppdrag, och att det var för att bevara en yrkeshemlighet som mästaren dödat honom. Men, som sagt, det är en sägen men ändå – när klockan i Bergs kyrka ringer kan man skänka sägnen en tanke.

Reservvägbas Lammhult

av Samuel Palmblad

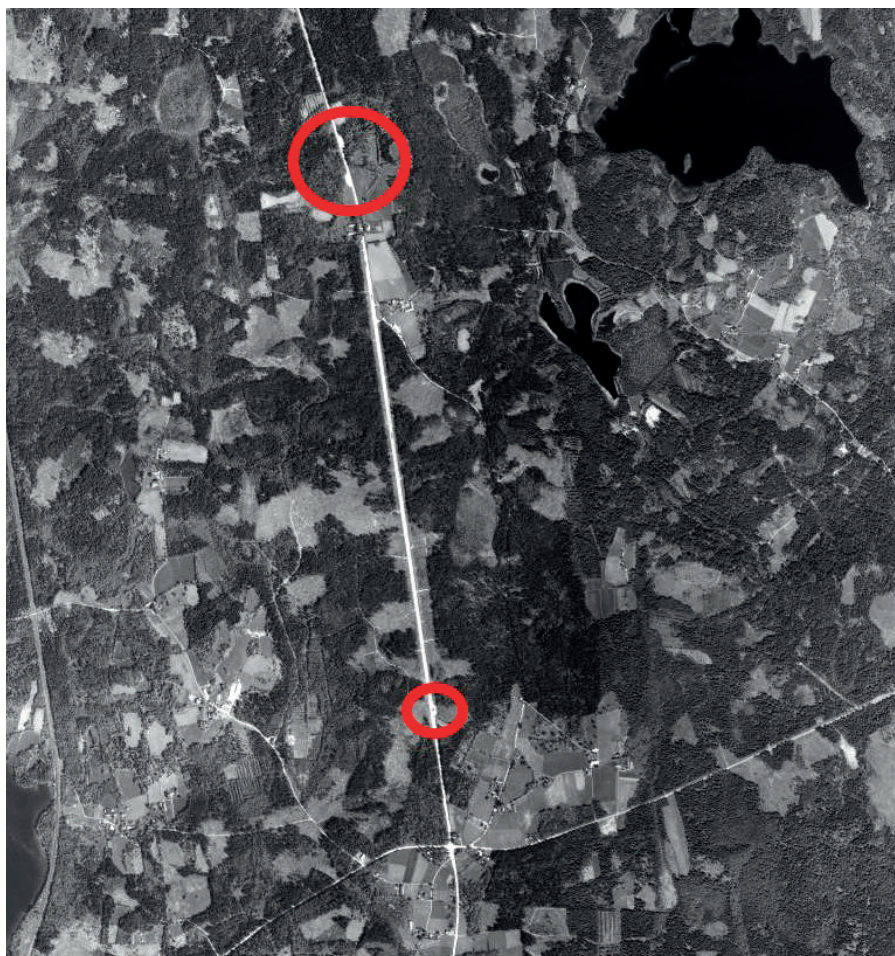
Samuel Palmblad är kulturhistoriker och har ägnat en stor del av sin tid att dokumentera Kalla Krigets Kronoberg. Han är ofta anlitad föreläsare i ämnet för myndigheter och organisationer.

Bilförare som närmar sig Lammhult söderifrån kan inte undgå den raka och breda vägsträcka som sträcker sig norrut från Bredhult. Många bilar har under åren pressats hårt på den raka 2,5 km långa accelerationssträckan. "Bredhultsrakan" projekterades under 1960-talet för att vid ett krigsutbrott kunna fungera som alternativ landning- och startsträcka om ordinarie krigsflygbaser hade fått nedsatt kapacitet eller förstörts. Flygvapnet antogs utsättas för en massiv bekämpning av sina baser. För att i ett sådant läge kunna bibehålla operativ förmåga utvecklades ett koncept med så kallade reservvägbaser. Flygledningen bedömde att det förväntade fientliga flygövertaget hade saknat möjlighet att bekämpa alla ordinarie och alternativa basområden. Ett sådant flygtryck var inte möjligt att upprätthålla. Samtidigt fanns kvalificerade reparationsresurser att tillgå vid mobilisering.

Hemligstämplade planer

Statens vägverk och Fortifikationsförvaltningen hade under kalla kriget ett nära samarbete för att leva upp till Flygvapnets långa önskelista på nya bansystem. Vid utbyggnad eller förbättring av ordinarie vägnät granskades möjligheterna att samtidigt skapa reservvägbaser. År 1960 inleddes arbetena på allvar. Riktlinjerna angav banlängder och banbredder, bärlighet samt hur uppställningsytorna skulle utformas.

Frågor om reservvägbasernas placering och uppbyggnad hemligstämplades. Fienden skulle därför tvingas till omfattande spaningsinsatser innan bekämpning kunde beordras. Till reservvägbaserna utgångsgrupperade inga specifika förband. Förräds- och ledningsplatser saknades. Om vägbasen skulle utnyttjas omfördelades resurser från ordinarie baser. Allt samband skulle ske genom inkoppling på Televerkets ordinarie nät.

Flygfoto från 1970-talet över reservvägbas Lammhult. I det övre inringade området ligger två uppställningsplatser där flygplanen ställs upp för klargöring och hålls i beredskap. Den nedre ringen markerar den s.k. vändplattan.

Skog och buskage fick växa tätt in på vägbanan för att inte röja basen i fredstid. Vid mobilisering uppsattes inflygningshjälpmedel och banorna linjemålades. Då skulle också militära förband och krigsorganiserade företag genomföra viss bankomplettering samt röja närliggande skog. En fastighetsägare vid norra banänden minns ännu med visst obehag hur flygvapenpersonal besökte gården och angav på kartor vilka träd

som skulle fällas med syfte att skapa säker inflygning. Dessutom skulle byggnaderna tas i anspråk vid krigsorganisering med hjälp av då gällande förfogandelagar.

Utbyggnad av Bredhultsrakan

1965 fastställdes att en reservvägbas skulle ha hårdgjord raksträcka på 2 000 meter och en bredd av 12 meter. Två separata flyguppställningsplatser krävdes en halvkilometer från ena banändan samt en vändplatta i andra änden. I början av 1966 var tretton reservvägbaser färdigställda i landet och ytterligare utbyggnader pågick, bland annat utanför Hovmantorp.

Våren 1967 bedrevs anläggningsarbeten sex kilometer söder om Lammhult genom breddning av befintlig vägsträckning. Samtidigt förbereddes Bredhultsrakan för förstöring genom nedgrävning av så kallade sprängkamarbrunnar. Flygvapnet hade i slutet av 1960-talet två reservvägbaser i Kronobergs län, Lammhult och Hovmantorp. Utanför den östra länsgränsen tillkom ytterligare två, Tokebo och Målerås. I Eneryda och Ålem anlades så kallade vägbaser som i motsats till reservvägbaserna var ordinarie. De hade grundtilldelade basbataljoner och egna förrådsresurser.

Ansvaret för Lammhult ålades basbataljonen vid Hagshultsbasen utanför Värnamo. Kringfartsvägar anvisades för passerande trafik under pågående flygverksamhet. Närliggande hemvärnsförband hade beredd uppgift att bistå med bevakning och trafikledning. För Lammhults hemvärnsområde gällde det att trafikmärka kringgångsvägar för civil trafik över exempelvis Lädja-Rösås-Strålsund.

Reservvägbaserna skulle enbart användas i krig men Flygvapnets piloter behövde tränas. I södra Sverige utsågs därför Tokebo utanför Nybro till övningsbas. Reservvägbaserna i Kronoberg har däremot aldrig använts men inflygningsövningar hölls regelbundet. Däremot aktiverades Målerås-basen i maj 1994 i samband med en större krigsförbandsövning på Kosta. USA:s flygvapenchef fick bevittna när länsvägen snabbt stängdes av från trafik varefter Viggen- och Drakenplan landade och klargjordes av värnplikliga.

Bredhults nationella betydelse

Reservvägbaserna utgjorde ett viktigt inslag i Flygvapnets spridningsdoktrin. Fiendens försök att lamslå flygförbandens operationsförmåga skulle omöjliggöras genom att förbanden var väl utspridda. Konceptet var

Det är en häftig upplevelse, både för piloten och åskådarna, när flygning från reservvägbas genomförs. Fotot föreställer en jaktviggen från F 17 i Ronneby som 1994 startar från reservvägbas Målerås. Strax därefter hävs avspärningarna och civil trafik kan åter nyttja vägbanan. Foto: Sonja Palm

i sin omfattning världsunikt. Bredhultsrakan utgjorde en liten men viktig del i den ofantliga krigsplanläggning som bedrevs under kalla kriget. Flygförbanden var prioriterade. Möjligheten att operera från många militära och civila banor var helt avgörande för krigsföringen. Exakt när Lammhult ströks ur krigsorganisationen har inte kunnat fastställas. 1999 meddelade emellertid Försvarsmakten att Vägverket skulle upphöra med underhåll och snöröjning av en närliggande reservvägbas.

Kan flygrakan återuppstå?

2020-talets nya säkerhetshot och dagens krav på ökad förbandsspridning har inneburit att Flygvapnet åter börjat rekognoscera och planera för alternativa start- och landningsmöjligheter. Att idag återge "Bredhultsrakan" sin försvarsmässiga betydelse är fullt möjligt. Det är bara att plocka bort en del stolpar och hugga litet skog.

Det handlar om Matkull

av Torsten Persson

Matkulls rote, "på andra sidan väg 30", har en intressant historia som är väl dokumenterad sedan 1400-talet – men kanske inte så känd för Bergborna.

En "rote" är som bekant beteckningen på de olika delarna i en socken. I Bergs socken finns nio rotar. En av dem är Matkulls rote, som omfattar byarna Matkull, Källehult, Bredhult och Bölsmåla, vilka ligger längs den gamla Kungsvägen, parallellt med dagens riksväg 30. Matkull är känt i skrifterna redan på 1400-talet, närmre bestämt 1417, i ett dokument gällande arvsskifte, då änkan Eliana Arfviddöter erhöll "Matkulla gård i Bergs socken". Byarna ligger centralt utmed väg 30. Vid Bredhult låg i slutet av 1900-talet en välsorterad lanthandel. Det stora gråa huset är idag privatbostad. I Matkull fanns också en skola.

Husmanskost för 16 öre

I Matkull fanns sedan slutet av 1600-talet ett gästgiveri. Detta har en rik historia, och fick den tvivelaktiga äran att bli omnämnt av den välkände skalden Henrik Kellgren som efter ett besök 1789 skrev "ätit middag på Matkull, en gästgivaregård så benämnd utan tvivel därav att det ej fanns någon mat". Det må så vara, men 5 februari 1772 fastställdes den taxa som gällde vid besök på gästgiveriet. "En måltid av trenne rätter" kostade 20 öre och en "måltid Husman-Kost 16 öre". Till detta kunde man dricka "En kanna dubbelt Öhl 10 öre". För trevnadens skull ville man kanske inhandla "1 tjockt ljus 4 öre". För värmens skull kunde man begära "Eld-brasa av sur wed 1 öre" men ville man kosta på sig kunde man begära en "Eld-Brasa af Torr Wed 2 öre". Skulle man sedan begära logi kostade "En kammar och upbäddad säng 8 öre". För fortsatt färd lejdes bonde med häst och vagn en mil för 2 öre.

Gästgiveriet var på olika sätt en knutpunkt i bygden. Det gällde inte minst dess roll iför vägfarande. Gästgiveriet var skyldigt att hålla med hästar för resandes behov, och den skyldigheten gick i tur mellan gårdarna. Ibland räckte inte kuskar och hästar till, och då fick angränsande rotar

ställa upp. För Matkulls gästgiverirote hade Sandvik och Vråen skyldighet att vid behov rycka in.

Äldre tiders transporter ställde stora anspråk på bygden att hålla vägnätet i farbart skick. Ansvaret åvilade självägande bönder efter mantalsstorlek på gården. Så skulle till exempel väggrus grävas upp och köras fram och spridas på vägbanan. Än i våra dagar är spåren efter väggrushämtning fortfarande synliga utmed vägen mellan Bredhult och Fagerås.

Knivdragning och okvädesord

Kroglivet var livligt, vilket framgår av gamla tingsprotokoll. Smockor yrde och blodvite uppstod. I Bergs Krönika 1975 beskriver Åke Stern ett krogslagsmål som ledde till tingsrätten. Slutet på historien blev att den åtalade, en Jönköpingsbo vid namn Svedman dömdes till dryga böter, för varje enskilt lagbrott han gjort sig skyldig till. Han fick därför betala för örfilarna han utdelat, för blodvitet som uppstått, för knivdragning, för okvädesorden och för bråket med drängen, totalt 20-25 riksdaler, vilket var mycket pengar. Något tal om modern straffrabatt för flera brott vid samma tillfälle var inte uppfunnet då. Närvarande vittnen vid rättegången tillfrågades om den anklagade Svedman varit berusad vid tillfället vilket de svarade att de visste inte "då de honom inte kände men han såg ut och bar sig åt så."

Ouppklarat mord

År 1849 ägdes gästgiveriet av en man vid namn Sven Haraldson, välkänd och respekterad i bygden. Vintern 1849, på väg hem från en förrättning i Växjö blev han mördad. Mordet blev aldrig uppklarat, men Sven Haraldson var en välbärgad man och lär ha bedrivit någon form av privat bankverksamhet, vilket förmodligen ledde till kontroverser. Vid tillfället hade han stämt en länsman Ekelund i Tolg inför tinget för att ha begått oegentligheter. Ovänskapen dem emellan var stor och vid tinget blev länsmannen hårt ansatt av Haraldson. Men, som sagt, mordet blev aldrig uppklarat och det kunde aldrig bevisas att länsmannen hade del i det.

Jo, det kom en liten lustig knorr på berättelsen om mordet på bonden. En dam kontaktade mig i annat ärende och fick sig tillsänd en Bergs krönika. I ett vänligt tackbrev berättade hon, att Sven Haraldson tillhörde hennes svärmors släkt långt tillbaka i tiden. Så nog har Matkulls rote en intressant historia.

Jaktens historia i Berg - om kronvilt och älgfrossa

av Karl Johan Krantz

Jakten har under lång tid varit central i bygdens liv. Den har förändrats över tid men fångslar fortfarande såväl gammal som ung.

Mänsklig påverkan på naturen genom odling och skogsbruk har påverkat jakten under lång tid. Redan under medeltiden pulserade markens nyttjande. Nyodling och stenröjning pågick visserligen sedan bronsåldern, långt före Kristi födelse. Men när gödslingsbruket utvecklades under medeltid kom högavkastande jordar att brukas intensivare. Lågavkastande röjningsröseområden lämnades åter till naturen eller brukades för foder-täkt. Ändrade brukningsformer medförde variation i vilttillgången. Ju högre mänskligt markbruk, ju större konkurrens med viltet om livsmiljön. Viltets naturliga fodertillgång kompletterades med vad mänsklig odling gav. Bergs socken är inget undantag. Viltflödet har följt samma mönster i Berg som i omgivande bygder. I brist på lokala äldre kvarlevor i form av berättelser och nedteckningar får bilden av jakt och fångst i Berg belysas med underlag från ett vidare område.

Jakträtten styrdes dels av landskapslagarna och dels av kungliga påbud. Det var inte självklart att jakträtten följde den enskildes jordägande. I tider med en stor del av jordägandet på ett fåtal händer var många brukare arrendatorer, inte sällan i utmarker bortom lagens rāmärken. För dem var tillgång till vilt en välkommen komplettering av kosthållet och ett avbrott i ensidigheten som jordbrukets avkastning gav. All jord före Gustav Erikssons trontillträde 1523 var inte ägd av enskilda. Omfattande häradsallmänningar förvaltades av häradets ledning. Av allmänningarna ansågs en tredjedel tillhöra kungen.

Jakten på småvilt var fri medan klövviltet var förbehållet kronan och tidvis även frälset. För en inblick i vilttillgången tjänar anteckningar i räkenskaperna för Kronobergs kungsgård och slott under 15 år, 1548 och 1563. Anteckningarna i gårdens räkenskaper är unika och utgör i någon mening rikets äldsta jaktstatistik. Jakten skedde genom kronans tillsyn-

Älgton med utsikt över Espenäsagöl 2020.

ingsmän i häraderna runt Kronoberg inklusive Norrvidinge. Att döma av avskjutningstatistiken verkar tillgången på rådjur och kronvilt varit tämligen god, Älg dödades emellertid sällan och var möjligen sparsamt förekommande. En stor del av köttet konsumerades på Kronoberg som en del i kosthålllet.

Genom domböckerna går det under 1600-talet att bilda sig en uppfattning om tillgången på klövvilt. De var fortfarande kronans vilt. Ofrälse som ertappades med att ha nedlagt hjort, älg eller rådjur stämades inför tinget. Flera rättsfall vittnar om fortfarande gott om rådjur och i någon mening även hjort, medan älgen synes varit sällsynt. 1626 blev exempelvis Peder i Elmhult, Slätthög sn, anklagad för att ha skjutit 40 hjortar och rådjur i bygdens skogar. Ett grovt brott som om det kunde ledas i bevis innebar en kännbar bestraffning av den skyldige.

Under 1700-talet var älgen praktiskt taget borta medan kronviltet förekom mycket sparsamt. Rådjursstammen var fortfarande livskraftig om än starkt begränsad. Vildsvinet var för gemene man okänt. Arten var försvunnen långt bortom mannaminne, kanske redan under högmedeltiden.

Vargplåga i Småland

Något som kronan månade om var allmogens skattekraft. Följaktligen var jakten på rovdjur något som uppmuntrades. Varg, lo, björn, räv, örn och hök ansågs kunna försvåra böndernas djurhållning. Särskilt vargen ökade efter 1750 i omfattning. Det försvinnande klövviltet ersattes med betande tamboskap i vall på skogarna. Vargstammens ökning kan mycket väl sammanhånga med tillgången på bytesdjur. Omkring år 1800 var vargplågan vitt utbredd i Småland. Alla var skyldiga att deltaga i den kollektiva jakt som bedrevs som vargskall. Det var en form av klappjakt med kvinnor och barn som drevkedja ock män utposterade i drevslutet. Varje gård skulle hålla en viss längd vargnät som vid vargskallen kunde sammanfogas och sättas upp i svårbevakade partier. Betrodda män placerades som skyttar på platser där vargen vid pådrivning väntades komma.

Varje härad hade skyldighet att inrätta skallkassor. De som inte deltog i pålysta vargskall skulle plikta ett fastställt belopp till skallkassan. Influtna medel nyttjades till att ersätta dem som förlorat tamboskap genom vargangrepp. Asa socken vägrade omkring 1820 att deltaga med medel till häradets skallkassa. Följden blev att de i stället ålades att anlägga varggropar och varggårdar. I Björnadal mellan Hult och Granhult ligger en välbyggd stensatt varggrop i anslutning till torplämningarna. Den borde vara ett resultat av det tvingande påbudet. Om däremot någon varg fångats i Björnadals grop är obekant. Ägaren berättade att han vid ett tillfälle plockat upp två förskrämda harar som trillat i gropan någon gång vid 1900-talets mitt.

Skottpengar på varg

Såvitt bekant saknar Berg socken varggropar. Det kan vara så att de som eventuellt anlades var grävda men sedan länge fallit in. Eller också skedde aldrig att folket i Berg ålades att anlägga gropar. De var kanske anslutna till häradsskallkassan. Däremot hände det att räv fångades i grävda gropar. Tillvägagångssättet beskrevs i Bergs krönika 1960. Det gick till på samma sätt som vid gropfångst av varg.

De vargar som avlivades på enskilt initiativ berättigade till skottpengar. En dödad varg inbringade således dels skottpengar och dels ersättning för skinnet om det såldes. Tillgänglig avskjutningsstatistik redovisar endast de vargar som ersattes med skottpengar. Kollektivt dödade vargar redovisades mycket sparsamt. Berättelser om varg i Berg finns från Ramsås och torpet Timmerhultet där såväl föl som kviga togs i början av 1800-talet.

Vargjakten var den som i småländska bygder bedrevs i organiserad form och under ledning av en utsedd skullmästare. Klövviltsjakt var otillåten och skedde mest i smyg. Småviltjakten på hare, räv och fågel skedde huvudsakligen genom vak, smyg eller i topp. Hundjakten blev inte allmän förrän under 1800-talets andra hälft och då under borglig inverkan. Ståndspersoner hade visserligen jagat med hund redan under medeltid men mest som hetsjakt. Folk i gemen var stundtals förbjudna att hålla hundar som var jaktbenägna.

Jakt på räv och skogsfågel

Vid 1900-talets början var såväl älg som rådjur sällsynta. Jägarnas intresse inriktades därför främst mot skogsfågel, hare och räv. Stövarejakter på hare och räv dominerade. Rävjakten kunde dessutom inbringa pengar för dem som tog sig tid att resa till Sigfridsmässomarknaden i Växjö för att sälja skinn. Under 1930-talet kunde ett rävskind betalats med 250 kronor vilket var en hel förmögenhet jämfört med dagslönen för en bonddräng på tre kronor. Höstarnas skytte av orre och tjäder när de satt på senmogen havre i utmarkernas odlingar kunde ge gott utbyte. Sixten Pehrsson i Lövhult förde under drygt en tioårsperiod under 1920- och 1930-talen anteckningar över hur mycket vilt han sköt. Särskilt andelen skjutna tjädrar är idag helt ofattbara siffror. 1932 sköt han åtta tjädrar och en orre. Två år senare, 1934, sköt han hela tio tjädrar. Huvuddelen såldes för cirka tre kronor styck. Ungefär samma pris fick han för en hare. Anmärkningsvärt stort var antalet skjutna ekorrar. Vissa år kunde det röra sig om över femtio stycken som flåddes och såldes för cirka en krona styck. För uppköparna blev svansarna till råvara för akvarellpenslar.

Under 1930-talet kunde ett rävskind betalats med 250 kronor vilket var en hel förmögenhet jämfört med dagslönen för en bonddräng på tre kronor.

Jakten bedrev smålänningen ensam eller i lag med ett fåtal andra på i huvudsak egna och upplåtna marker. Några gubbar släppte en stövare på nattslag och hoppades på upptag. När haren väl var uppe tog man pass och följde drevet med hörseln. Dåtidens talrika skogsharar buktade fint och drevet kunde vara inom hörhåll långa stunder. Tålmod och förmåga att välja rätt pass belönades ibland med att haren gav möjlighet till skott i sin egen löpa eller någon gärdesgårdsgata. För skogarnas småfolk, tor-

pare och småbönder under 1900-talets första decennier kunde en skjuten orre eller hare betyda en del i kosthållet, men för huvuddelen av jägarna dominerande nöjet.

Jakthunden

En bit in på seklet började rådjuren gradvis återta mark utan att jak-tens karaktär ändrades. Fortfarande gällde jakt med drivande hund, oftast stövare. Smålänningarna lärde sig dock snart att möjligheterna till skott ökade med saktdrivande hundar som inte stressade rådjuren. Lugna hunddrev på rådjur blev jämte smygjakt med kulgevär dominerande jakt-former på rådjur från 1970 och framåt.

Älgens utbredning följde rådjurens mönster. Långsamt ökade den till jaktbarhet. Enligt uppgift i Bergs krönika 1959 sköts den första älgen i modern tid 1914. Tio år senare sköt Edvin Karlsson i Ramsås sin första älg. Med älgstammens tillväxt lades grunden till de första stora gemen-samhetsjakterna sedan vargskallens dagar. Under tre intensiva september-eller oktoberdagar varje år möttes unga och gamla för att försöka skjuta älg, oftast med klent resultat. För de flesta jägare förblev möjligheten att få skjuta älg en dröm. Älgjakten blev ett kärkomett skäl att mötas under andra former än de vardagliga. En och annan sup för mycket var inte ovanligt för en del av gubbarna, särskilt i drevkedjan.

På hösten 1917 samlades bönderna i Dahla, Nydala sn, till älgjakt. Henry Johansson och Alfred i Torpagärdet skulle stå på pass med varsi-tt armégevär m/1896, inlånat från skytteföreningen. Henrys bror Fritz skulle driva tillsammans med grannen och storjägaren Arvid Pettersson och några andra jakthågade. Arvid, som sades ha ätit både grävling och trana, bar som vanligt sin Husqvarnabössa. Hans ena syster brukade säga att med den bössan hade skjutits så mycket viltet att det inte rymdes i köksfarstun. Väl på pass i byns mossmarker lyckades Henry skjuta trak-tens första älg under 1900-talet. Han tömde geväret mot en liten älgdjur som gick omkull efter ett tag. När hans bror Fritz låg på knä för att ta ur inälvorna drabbades Henry av "älgfrossa" och sköt ytterligare ett skott i älgen. Under några skälvande ögonblick hängde syskonkärleken på en skör tråd. Fritz for upp, slet till sig geväret och slängde det utåt mossen. Därefter sades några allvarsord mellan bröderna. Henry kom aldrig att äga något eget kulvapen.

Älgjakten var länge en ovanlig händelse under arbetsåret. Med tre jaktdagar per år tillmättes så sent som under 1980-talet allt som skedde

Juljakt i Bråth med samling kring nedlagt byte.

under den tiden stort nyhetsvärde. För de flesta var det viktigt att veta vilka som skjutit vad, var och när samtidigt som det för många var en sport att "mörka". Gummor som Elsa Johansson i Gunnamo, Gällaryd sn, fick under sådana omständigheter en särskild roll i jakten. Sedan födseln 1895 hade hon levt med jakten nära inpå och visste hur "psalmerna gick". Hennes älgjakt innebar att sitta i telefonen och locka ur grannar, vänner och bekanta hur jakten gick. Försökte någon slingra sig kunde hon haspla ur sig att "det måste vara erat jaktlag som sköt för jag hörde skott åt det hållet". Uppgifterna förmedlade hon sedan till det egna jaktlaget under kaffestunder vid köksbordet. Elsa var ovärderlig som sambandscentral.

Kvinnorna delaktiga

Kvinnorna tog inte aktiv del av själva jakten men ändå var den del av deras liv. Genom årlig slakt var de väl förtrogna med liv och död. Tillvaratagande av vilt var därför inte märkvärdigare för kvinnorna än att vispa grisblod till palt eller att nacka höns. Gubbarnas jaktprat över en kaffegök gjorde dem dessutom väl förtrogna med jaktens alla detaljer. De visste vad som menades med att ringa en hare eller mala ut en räv. Under sådana omständigheter var det inget märkligt om en kvinna också

dräpte ett vilt djur om hon kom åt. Inger Claesson i Holkaryd, Vrigstad sn, såg i mitten på 1950-talet hur en skadskjuten hare smög in genom en gläntande dassdörr för att gömma sig. Inger smög efter, stängde dörren och lyckades efter litet kamp ta livet av haren. Samma dådkraft visade barnmorskan i Vrigstad, Ida Sandstedt. På väg med cykel omkring 1920 såg Ida en grävling springa över vägen. Hon hoppade av cykel, bröt av en gärdesgårdstake och satte efter grävlingen som då gjorde front mot Ida. Med några välriktade slag bankade hon livet ur "grimbert", skar av öronen och tog med dem för att visa upp för fjärdingsmannen som kunde betala ut skottpengar. Efter avslutad jakt rättade Ida till klädseln och äntrade åter cykeln för att hinna fram innan förlossningen var över. Hon både tog och gav liv.

I den mer organiserade jakten var kvinnorna delaktiga endast genom att packa ryggsäckar med kaffetermos och smörgåspaket. Först under sent 1900-tal blev jagande kvinnor mer allmänt och då främst vid älgjakt. Deras inträde i jaktlagen påverkade gammal invand jargong. Gubbarna sträckte gärna upp sig i försök att "uppföra sig" för att efter ett tag återgå till mindre pretentiösa umgängesformer. Kvinnor och jakt accepterades snabbt särskilt när de visade att kvinnor är lika bra på att skjuta älg som män.

Jakt i moderna tider

Sedan älgjakten 1917 hände mycket. Älgstammen nådde en topp vid 1980-talets slut. Då sköts bara i Kronobergs län över 4000 älgar årligen. De inlånade armégevären eller hagelbössorna laddade med blykula hade under seklets gång bytts ut mot vapen särskilt utformade för älgjakt. Smorläderstövlar och arbetskläder ersattes samtidigt med specialutformade kläder för jakt. Samband med jakthorn och signalskott avvecklades genom radioapparaternas intåg. Jakten kom att organiseras och ledas med tonvikt på säkerhet. Andelen jagande småländskor hade vid 1900-talets slut ökat. Det etablerades till och med ett nätverk för jaktintresserade kvinnor med uppgift att underlätta deras introduktion i jakten. Med kvinnor i jaktlagen blev "gubbarna" plötsligt mer civiliserade. Inte minst språkbruket kom att nyanseras. Samtidigt har utbildningen genom jägarexamen förbättrat såväl omdöme som säkerhet.

Jakten hade sedan länge upphört att vara ett utpräglat landsbygdsfenomen. Andelen jägare som bodde i städer som Växjö, Eksjö, Ljungby och Värnamo ökade i takt med tilltagande urbanisering. Jakten kom att omfatta folk i såväl stad som land.

Fåglar i Bergs socken

av Per Fogelström

Per Fogelström i Vinninge har gjort en sammanställning av fågelobservationer i Bergs socken. Historiskt utgår han från det som skrivits i krönikan och till det har han lagt aktuella uppgifter från artportalen.se. Uppgifterna visar att många häckande arter försvunnit

Efter att bläddrat igenom gamla krönikor har jag noterat att det finns återkommande artiklar och notiser om fågelobservationer. Antingen att det nämnts om någon ovanlig besökare eller så har det varit kommentarer om mer vardagliga fågelmöten. I krönikan 1969 finns en längre artikel om fåglar under 1960-talet som på ett förnämligt sätt speglar det seklets lokala fågelfauna. Tanken slog mig att det vore roligt att försöka göra en artlista utifrån de fågelobservationer som nämns i Bergs krönikor från 1944 och fram tills idag och lägga till de uppgifter som finns dokumenterade i den databas som yrkesbiologer och de flesta fågelskådare numera använder (www.artportalen.se).

Utanför de stora fågelstråken

Miljön och läget avgör vilka arter som häckar här och vilka man har möjlighet att uppleva som passerande flyttfåglar. Berg socken kan beskrivas som ett småbrutet jord- och skogsbrukslandskap på sydsvenska höglandets sydsida där barrskogar, sjöar och myrmarker utgör en stor del av ytan. Vi ligger lite vid sidan av de större flyttfågelkorridorerna och saknar dessutom större jordbrukslandskap med näringsrika slättsjöar, våtmarker och frodiga lövskogar som dragplåster, men även här finns möjlighet till många både väntade och oväntade fågelmöten.

Man kan dela upp arterna i de som häckar här, de som passerar under flyttning, och de som kommer hit på grund av någon tillfällighet. Oavsett om det handlar om häckfåglar eller passerande arter så har både antal och arter förändrats över tid. Många häckande arter har försvunnit eller minskat på grund av förändringar i jord- och skogsbruket. Storspov, tofsvipa, stenskvätta och sånglärka är några exempel på arter som farit illa

Knipan häckar vid många vatten i socknen.

av förändringar i jordbruket. Talltita, entita, skogshönsen och flera hackspettsarter är exempel på arter som minskat på grund av att varierande "naturskogar" ersätts av likåldriga artfattiga granplantager. Samtidigt ser vi arter som klarar sig bra såsom svarthätta, ringduva, gransångare och pilfink. Allmänt gäller att de arter som har väldigt specifika krav på sin livsmiljö klarar sig sämre vid förändringar. Framtiden ser inte allt för ljus ut då förändringar i landskapsmiljön och klimatet går allt fortare och många arter i vår flora och fauna hotas. Det positiva är att vi kan var och en samt tillsammans, med både stora och små handlingar öka mångfalden.

Udda besök

Bland de udda fågelbesöken i Berg kan nämnas härfågeln som damp ner en sensommardag 1961 i Holmalycke, fjälluggla som sågs

en vinterdag i början på 1960-talet i Hult, aftonfalkshona som jagade insekter över åkrarna vid Vinninge en majdag 2000 eller varför inte den felflugna busksångaren som satt och sjöng en junidag 2020 vid Lädja badplats.

173 arter noterade

Nu till antal och listor. Totalt har jag funnit uppgifter om att 173 arter noterats i socknen. Av dessa bedömer jag att ca 105 arter är i nutid häckande, om än inte alla varje år. Omkring 55 arter av de som noterats, passerar årligen på sträcket eller är tillfälliga gäster från närområdet och knappt 10 arter få ses som sällsynta eller mycket sällsynta gäster. Här kommer listan:

Den 20 augusti 1961 sågs en härfågel vid Holmalycke.

Häckande arter (om än inte varje år)

Kanadagås	Tofsvipa	Spillkråka	Grönsångare	flugsnap.
Grågås	Morkulla	Gröngöling	Rörsångare	Rödhake
Sångsvan	Enkelbeckasin	Lärkfalk	Härmsångare	Rödstjärt
Gräsand	Drillsnäppa	Törnskata	Svarthätta	Buskskvätta
Kricka	Skogssnäppa	Nötskrika	Trädgårds- sångare	Stenskvätta
Knipa	Fiskmåls	Skata	Ärtsångare	Gråsparv
Storskrake	Fisktärna	Nötkråka	Törnsångare	Pilfink
Järpe	Tamduva	Kaja	Kungs fågel	Järnsparv
Tjäder	Skogsduva	Kråka	Gärdsmyg	Forsärla
Orre	Ringduva	Korp	Nötväcka	Sädesärla
Fasan	Gök	Svartmes	Trädskrypare	Ängs piplärka
Storlom	Kattuggla	Tofsmes	Stare	Trädpiplärka
Skäggdopping	Sparvuggla	Entita	Koltrast	Bofink
Gråhäger	Pärluggla	Talltita	Björktrast	Stenknäck
Fiskgjuse	Hornuggla	Blåmes	Rödvingetrast	Domherre
Bivränk	Nattsärra	Talgoxe	Taltrast	Grönfink
Sparvhök	Tornseglare	Sånglärka	Dubbeltrast	St korsnäbb
Duvhök	Göktyta	Stjärtmes	Grå flugsnap.	Mindre
Röd glada	Mindre hack- spett	Hussvala	Svartvit flugsnap.	korsnäbb
Ormvränk	Större hacks- pett	Ladusvala	Mindre	Grönsiska
Vattenrall		Lövsångare		Gulspurv
Trana		Gransångare		Sävsparv

På vintern
kan man få se
strömstarar
vid forsande
vatten, som
här vid Ingels-
torps kvarn.

*Arter som passerar som flyttfåglar och arter på besök från närområdet,
vissa även möjliga häckfåglar.*

Prutgås	Salskrake	Kustpipare	Tornfalk	Gulärla
Vitkindad gås	Smålom	Småspov	Stenfalk	Rödstrupig
Sädgås	Storskarv	Storspov	Pilgrimsfalk	piplärka
Spetsbergsgås	Havsörn	Myrspov	Varfågel	Bergfink
Bläsgås	Kungsörn	Dvärgbeckasin	Råka	Rosenfink
Knölsvan	Brun kärrhök	Kustsnäppa	Sidensvans	Vinterhämpling
Mindre sång- svan	Blå kärrhök	Gluttsnäppa	Backsvala	Hämpling
Bläsand	Fjällvråk	Skrattmås	Sävsångare	Steglits
Vigg	Småfl.	Gråtrut	Kärrsångare	Gråsiska
Sjöorre	sumphöna	Havstrut	Ringtrast	Snösparv
Småskrake	Sothöna	Turkduva	Svart röstjärt	
	Ljungpipare	Kungsfiskare	Strömstare	

Sällsynta gäster

Vit stork	spett	Bändelkors- näbb
Rördrom	Härfågel	Ortolansparv
Kornknarr	Lundsångare	
Aftonfalk	Busksångare	
Lappuggla	Gräshopp- sångare	
Fjälluggla	Tallbit	
Tretåig hack-		

Fynd av stockbåtar i Berg

av Kenneth Gehrman

Stockbåtar har använts över stora delar av världen genom historien. Två fynd har gjorts i Bergs socken. Kenneth Gehrman i Lädja har tagit reda på mer.

Stockbåten var en av de första farkosterna som människan använde sig av. Den fanns över stora delar av världen i olika utföranden. I våra trakter brukades den från stenåldern till en bit in på 1900-talet.

Det finns minst ett tiotal fynd av stockbåtar i Kronobergs län. Den äldsta daterade är från Fagerhult i Agunnaryds socken. Den ska vara från cirka 475 e.Kr.

Två av stockbåtarna i Kronoberg har hittats i Bergs socken, en i Klintsjön och en i Lundasjön. Ett tredje fynd är registrerat 1940 i Asa socken. Det gjordes i Lången, vars södra del når ner i Bergs socken. Kanske finns det fler?

På 1940-talet fotograferades denna stockbåt vid sjön Lången. Foto Jan Erik Anderbjörk, Smålands museum.

Asp och lind användes

Av stockbåten vid Klintasjön finns endast en bild kvar. Den är tagen vid Singoallas grotta. Av den gamla båten återstod då mest en kupig bräda. Det är inte känt när bilden är tagen och var båtresterna finns idag.

Då är det bättre med båten från Lundasjön. Den hittades av Aron Johansson i Korsholmen, kanske när han gick längs stranden och fiskade kräftor, tror Erik Andersson i Hult. Båten finns sedan ett 40-tal år i förvar hos honom.

Trågbåten hittades i Lundasjön av Aron Johansson.

Resterna av en stockbåt vid Klintsjön.

Hela båten finns dock inte kvar. Endast den del som legat nedssjunken i dyn vid strandkanten. Båten är av typen trågbåt, urholkad ur en kraftig furustock med täta årsringar. Den kvarvarande biten är ungefär två meter lång och en halv meter bred. Båten är flat på undersidan. Hur gammal den är går inte att säga utan ett C14-test eller en dendrologisk datering. Gårdarna i Lunden och Korsholmen, som är närmast där båten hittades har funnits åtminstone sedan 1500-talet.

Stockbåtar är urholkade stockar av olika träslag. Asp och lind användes när man urholkade stammen så det bara var ett skal kvar. Dessa kunde sedan utvidgas och förses med spant och extra bordbrädor. De grövre båtarna, som de trågformade, var oftast tillverkade av ek eller tall.

De medeltida stockbåtarna var mer grovhuggna än föregångarna och istället för spetsovala mer trågformade, som båten i Lundasjön. De hade tjocka skrov och raka eller rundade ändar med mycket material av stocken kvar.

Stockbåtar användes längst i insjöar i Småland samt i Mellansveriges och Norrlands inland. Vad användes stockbåtarna till? Naturligtvis till fiske men kanske också som transportmedel redan när människor tog sig upp via vattenlederna till våra trakter.

Fynd av stockbåtar har sällan blivit föremål för forskning och vetenskaplig bearbetning. Hundratals finns på hembygdsgårdar och museer.

Utbrottet i Kina i slutet av 2019 spred sig som en löpeld över världen. Inledningsvis viftades riskerna bort under förevändning att det var bara en vanlig influensa liknande de som vanligen grasserar varje år. Statsmän sökte på olika sätt lugna allmänheten medan myndigheter och medicinskt utbildade varnade för effekterna. Sveriges Folkhälsomyndighet kom med allmänna råd till allmänheten om hur man skulle uppträda för att undvika smitta.

I början av mars 2020 var smittläget påtagligt stort, även om Kronoberg och Berg ännu inte drabbats särskilt hårt. Men restriktionerna påverkade ändå alla.

Resande smitta

Sportlovet kom att spela en betydande roll för smittans ankomst till Sverige och Bergbygden. De som smittats hölls i karantän tills en tid efter tillfrisknandet. Oaktat det fanns det personer som tog tämligen lätt på smittorisken och deltog som vanligt i bedriven verksamhet i bygden. Det berodde på att all information om smittorisker och spridningsområden inte fått genomslag. Den mest påtagliga nedstängningen var måndagar-nas gymnasikövningar under Cornelia Richters ledning. Praktiskt alla deltagarna tillhörde riskgruppen över 70 år så beslutet var helt naturligt. Samma sak gällde den årliga Bergveckan med dess allomfattande bygdeengagemang. Många planerade evenemang kring utställningar och försäljning blev helt enkelt inte av. Aktörerna tog själva avgörandet att ställa in. Bydegårdens kafé genomfördes dock under den tid som var avsedd för Bergveckan, men miserabelt väder begränsade utfallet.

Bygdens sociala liv avtog också tämligen snabbt. Allmän självisolering påverkat umgängeslivet och livet blev plötsligt mycket tråkigare. Att

umgås med dem som fanns som grannar blev plötsligt mer komplicerat. Som tur var kunde ett förbättrat väderläge under våren innebära att man språkades vid i fria luften, dock med distansering.

Arbetslivet påverkades också. De som var sysselsatta i verksamheter som inte nödvändigtvis krävde arbetsplatsnärvaro arbetade hemifrån. Bygdens investeringar i bredband kom därvid väl till pass. Skolpersonal från Berg inom grundskolan fortsatte emellertid platsbundet arbete i skolan. Men såväl gymnasielärare som gymnasieelever arbetade på distans. Oscar Lindqvist i Lövhult och Lisa Ståhl i Bråth exemplifierade Bergs gymnsister som löste sina studier från hemmet under våren. Även för dem var bredbandet till ovärderlig nytta. Höstterminen startade emellertid på sedvanligt sätt med alla skolstadier på plats i skolan.

Bergbygdens vårdbehövande äldre är hänvisade till Lammhults vårdboende Lammengatan. Det var också där ett dödsfall av en Bergbo inträffade under april månad. Besöksrestriktioner infördes tidigt vilket försvårade kontakten mellan vårdade och anhöriga. Effekten blev att två månader senare var alla boende på Lammengatan friska. En god omsorg från personalens sida bar frukt.

Osäker framtid

Hur många i Bergbygden som drabbades av virusinfektionen under våren lär aldrig kunna sägas. Flera trodde sig ha haft infektionen baserat på självdiagnostik. Ett antal fall är dock med säkerhet vetenskapligt bekräftade.

Under sommaren minskade smittspridningen för att från september åter öka. Elever och lärare från Bergbygden drabbades. Skolan verkade vara en smitthärd men de drabbade påverkades i varierad omfattning, allt efter ålder.

Praktiskt allt socialt liv i Bergbygden avstannade och särskilt äldre försökte leva upp till Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Från att ha varit tillåtet med offentliga sammankomster med 50 personer avstannade till och med den kyrkliga verksamheten vad gäller förrättningar med mer än åtta deltagare. Det föreföll som endast älgjakten var de sammankomster som kunde genomföras tack vare friluft och med covidförsiktigt uppträdande.

Julen närmade sig och förväntningarna var höga på att åter få uppleva julglädje tillsammans med familj och vänner. Så blev det emellertid inte. Året 2020 slutade i distanseringens tecken och osäkerhet om framtiden.

Hänt i Berg 2020

Året som gått i stort och smått. Men kalendariet ser annorlunda ut än det brukar. Många evenemang fick ställas in under året på grund av coronapandemin och de restriktioner den medförde. Under sommaren lättade smittläget och gav visst utrymme för utomhusaktiviteter.

Januari

12 januari: Julen dansades traditionsenligt ut på kyrkbacken. Glögg, tomtebesök och godispåsar till barnen stod på programmet, i grådaskigt väder.

Februari

9 februari: Bergs älgskötselområde sammanfattar älgjakten vid sammanträde i bygdegården. Säsongens avskjutning blev elva tjurar, fem kor och tolv kalvar, inte alls enligt plan

19 februari: Bergs rödakorskrets beslutar vid sitt årsmöte i Bygdegården att bilda Bergs Rödakorsgrupp inom blivande Växjö Rödakorskrets. Den nya kretsen kommer att vara kommunomfattande.

27 februari. Utterspår observeras invid Lundasjön

Mars

3 mars: Peter Ericsson visar sitt nya dikostall för en stor skara intresserade.

7–8 mars: Elin Wägnerveckan manifesteras i LillaBjörka med öppet hus. I Bergs kyrka genomförs en konsert varje dag.

Detta blev det sista evenemanget på länge. I slutet av månaden slår coronapandemin hårt mot bygdens invanda umgängesformer. Gymnastiken i bygdegården släcker ned och alla blir allmänt mer försiktiga. Folkhälsomyndighetens råd efterlevs i hög grad.

April

29 april: Eldningsförbudet över länet hävs och bålén brinner här och var även i Berg. Det traditionella valborgsfirandet i hembygdsgården ställs dock in.

I pandemins spår blev det oväntad trängsel på Hultaklints parkering. "Alla" ville hitta virusfria utflyktsmål.

Maj

3 maj: Bergs skytteförening genomför sin årliga skjutning i mauer. Peter Ericson vinner överlägset över Mattias Lindqvist och Oscar Lindqvist. Som god fyra och femma i tävlingen kommer Anna-Carin Lindqvist och Karl Johan Krantz.

6 maj: Älgolycka på riksväg 30, omkring 500 meter norr Slätthult. Frånstött fjolårskviga påkördd. Avlivas i vägdiket av eftersöksjägare.

13 maj: Huvuddelen av deltagarna i Bergveckan har anmält att de inte kommer att arrangera något i år till följd av coronapandemin. Bergs sockenråd beslutar därför att Bergveckan ställs in i år. Beslutet tas vid det första digitala mötet i sockenrådets historia.

30 maj: Värends räddningstjänst deltidstyrka i Rottne släcker mindre brand på en udde i Bergsjön, söder om Slättö. Vid insatsen nyttjades båt och motorspruta.

Bergs sockenråd gör ett nytryck av foldern om Hultaklint och Singoallas grotta. Efterfrågan är stor då människor i coronatider vallfärdar till utflyktsmålet i stora skaror.

Juni

1 juni: Föreningen Bredband i Berg södra avvecklas och anläggningen överlämnas till Wex-Net. Bredband i Berg norra fortsätter som ägare till sitt nät.

Stiftelsen Gustafs Bjursjö påbörjar nedplockning av ett hägn som under mer än tio år skyddat ett område med önskad tallföryngring. Älgarna har inte respekterat hägnet utan stundtals brutit sig in, med förödande resultat för tallarna.

9 juni: En busksångare upptäckts vid Lädja badplats, en sällsynt gäst från Ryssland. Fågeln sjöng ihärdigt under eftermiddagen och ett tiotal fågelskådare hann få höra den innan den tystnade fram på kvällen och drog vidare.

25 juni: Polismyndigheten beslutar meddela Bergs skytteförening förlängt tillstånd att bedriva skytte med kulvapen på Bergs skjutbana. Tillståndet gäller till utgången av 2024.

27 juni: Kafé Två systrar startar verksamhet i bygdegården under den vecka som Bergveckan avsågs äga rum. Kaféet håller öppet i fem dagar, vilket uppskattades mycket. Direkt därefter påbörjas köksrenoveringen i bygdegården. Några av Bergveckans arrangörer höll öppet, men i betydligt mindre skala än normalt och på ett coronanapassat sätt.

Augusti

2 augusti: Slättergille med spelmän och andra aktiviteter i hembygdsgården.

13 augusti: Festivalen för Nutida kammarmusik ger konsert i Galleri Söreskog för fyrtio intensivt lyssnande åhörare. Dagen efter gavs en liknande konsert på samma plats.

29 augusti: Årets traditionella rotevandring ägde i år rum, med runt 30 deltagare i Rösås rote. I vackert väder gick vandringen på för åtskilliga deltagare helt okända vägar bland annat upp till "kungastenen" med året 1902 inristat.

Oktober

3 oktober: Naturmorgon i P1 sänds från Lilla Björka och handlar till stora delar om Elin Wägners engagemang för miljön.

Spelmännen spelar under lieslåttern i hembygdsgården, en av de få aktiviteter som genomfördes på grund av pandemin. Det skedde i augusti och självklart utomhus.

Folke Johansson svedjer vidjor till gårdesgården vid hembygdsgården.

12 oktober: Stora tranflockar drar över Bergbygden på väg till Spanien.

18 oktober: Hanna Olofsson från Bråth är en av fem stipendiater som honoreras i Aneboda kyrka av Magnussonska stipendiefonden.

30 oktober: Lammhults församling består gravtändningskaffe i Bergs kyrka. En begränsad krets tog tillfället i anspråk att i kyrkvärmen språka med varandra över en kopp kaffe.

November

24 november: Smittspridningen av covid-19 har sedan oktober ökat oroväckande. Myndigheterna bestämmer detta datum att endast endast åtta personer får delta vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Det innebär i Berg att alla traditionella evenemang i advent ställs in, bland annat Röda korsets adventsfest.

December

24 december: Stillsamt julfirande i Bergbygden utan julandakt eller julotta. Allmänheten rekommenderas att inte träffa personer utanför det egna hushållet under helgerna, på grund av pandemin.

29 december: Bergs mellersta älgjaktlag anställer stor grisjakt och lyckas skjuta sju vildsvin. Dagen efter skjuter Rösås jaktlag sex vildsvin. Många grisar i rörelse utöver de skjutna.

Krönikans redaktion drabbades av restriktionerna under pandemin. Sammanträffanden på sedvanligt sätt hemma hos redaktionsmedlemmarna kunde inte ske till följd av smittorisen. Det gällde i stället att ses på plats med stort utrymme. Vad kunde vara bättre än kyrkorummet i Bergs kyrka. Genom församlingsrådets vice ordförande Linnea Ivarsson fick redaktionen klartecken att hålla ett av höstens avstämningsmöten på plats i kyrkan. Där kunde redaktionen genom Torsten Persson och Marie Fogelström lägga ut linjalen för den utgåva som läsaren just nu har i handen. Bilden togs av den tredje redaktionsmedlemmen som i kraft av platsens andäktighet darrade en smula på handen.

Isak Gylfe, Johanna Roos, Hanna Olofsson, Lovisa Tillmar och Elvira Zackeusson.

Årets Magnussonstipendier

Den 27 oktober 2020 delade Stiftelsen Torsten och Maria Magnussons minnesfond ut 100 000 kronor till ungdomar som bedriver eftergymnasial utbildning. Utdelningen ägde rum i Aneboda kyrka i anslutning till gudstjänst ledd av församlingsprästen Tobias Stark. Stiftaren Inge Magnusson avled under 2019. Hans far växte upp i Aneboda socken och behöll livet ut en stark känsla för sin hembygd. Inge Magnussons tanke var att hedra sina föräldrar genom att till en stiftelse överföra ett kapital för att stödja ungdomars utbildning. Stiftelsen registrerades år 2007 och uppdraget att förvalta kapitalet gick till dåvarande Bergs församling inom Aneboda pastorat. Årligen utdelas fem stipendier på vardera 20 000:- till ungdomar från Aneboda, Asa och Bergs distrikt för att bisträcka dem i deras eftergymnasiala studier. De utdelade beloppen är avkastningen av stiftelsekapitalet. 2020 delades stipendiet ut för trettonde gången. Det innebär att 65 ungdomar under åren delat på nära en och en halv miljon kronor. Pengarna stödjer dem i deras fortatta studier.

Vid årets utdelning i Aneboda kyrka överlämnade stiftelsen stipendier till Isak Gylfe, Johanna Roos, Hanna Olofsson, Lovisa Tillmar och Elvira Zackeusson. Ett fint musikaliskt inslag inramade utdelningen genom Mats Ericson i Håknahult. Efter utdelningen trakterades stipendiaterna och anhöriga med en kostlig buffé i Aneboda bygdegård.

Karl Johan Krantz

Till minne: Inga-Gun och Kurt Andersson

Våren 2020 fick vi budet att Inga-Gun Andersson i Torshult är död, i sviterna av corona-pandemin. Hennes make, sedan mer än 65 år, Kurt följde efter henne några månader senare. Två stora personligheter i Bergs socken är nu borta. Men många minnen kommer att leva vidare.

Kurt hade sina rötter i Bergs socken och paret brukade som nygifta Kurts föräldragård i Torshult, Hjulatorp. Samtidigt utbildade sig Inga-Gun till lärare.

Paret lämnade Berg under stora delar av 1960- och 70-talen för ett omfattande och varierat yrkesliv. Inga-Gun inom skolområdet, där hon vidareutbildat sig som hörsellärare och Kurt inom flera områden men också inom hans stora intresse sång och musik. Musiken var under hela deras levnad mycket viktigt för båda. Det gällde alla former: klassisk, jazz, opera, visor med mera. Båda var också mycket engagerade i kyrkan och i synnerhet kyrkokören. Kurt var ofta solist och många minns hans framförande av Adams julsång på julottan.

De hade emellertid hela tiden kontakt med gård och socken och återvände till gården i Berg i mitten av 1980-talet. Båda men i synnerhet Inga-Gun engagerade sig snabbt vid återkomsten i både det politiska, fackliga och ideella föreningslivet i Växjö kommun och Bergs socken. Jag träffade henne framförallt i arbetet i hembygdsföreningen i Berg. Hon hade flera uppdrag inom föreningen och var sekreterare under många år, ett uppdrag som passade henne väl då hon var mycket duktig med pennan.

Hon efterträdde 1997 Jarl Ericsson som ordförande. Den posten innehade hon till 2008 då undertecknad tog vid. Hon lade ner ett stort arbete med föreningens olika arbetsuppgifter alltifrån den praktiska skötseln av hembygdsgård med uthus till olika arrangemang. När gården skulle stängas på senhösten firade vi på hennes initiativ "Kura skymning". Någon berättade om egna eller andras upplevelser och någon underhöll med sång, vanligtvis Kurt. Det blev oftast en förtätad stämning. År 2011 fick hon också Kronobergs läns Hembygdsförbunds utmärkelse Hyltén-Cavalliusmedaljen i brons. Kurt stöttade henne under arbetet i de olika föreningarna och bidrog många gånger med sång och gitarrspel.

I vår krönika har också paret gjort många avtryck. I flera artiklar blickar de tillbaka på arbetsliv, fritid och social samvaro med grannar och vänner från deras tidigare år i Berg. Båda insåg vikten av att dokumentera både små och stora saker till gagn för kommande generationer och värnade därför om vår krönika. Hembygdsrörelsen kommer att minnas båda för deras fantasi, engagemang och stora arbetsinsatser.

Bengt Göransson, ordförande i Bergs Hembygdsförening

Inga-Gun och Kurt på hembygdsgårdens farstubro en valborg av många.

*Bengt Jonasson.
Till vänster som
ciceron för ett av
hembygdsföreningens
evenemang,
en vandring utmed
gamla kyrkvägen
från Holma till
Ernatorp.*

Till minne: Bengt Jonasson

*I*nom ramen för mitt engagemang i hembygdsrörelsen träffade jag tidigt Bengt Jonasson. Han bodde då i Ryssby och ledde verksamheten vid Ryssby naturbruksgymnasium. Hans skogliga bakgrund och uppväxt i Hagstad gjorde honom väl lämpad att ge unga en skoglig fostran.

Samtidigt blev han en del av Ryssbybygdens hembygdsrörelse och engagerade sig i minnesteckning och återskapande. Som senior lade han stor energi på att rusta upp ramsågen i Sälleberg. Sågen befann sig i ett långt gånget förfall. Bengts arbete satte den i drift vilket Kronobergs läns hembygdsförbund uppmärksammade honom för.

Men Bengt släppte inte kontakten med den gamla hembygden i Berg. Tillsammans med Sune Andersson och Roland Persson arbetade han intensivt med att inventera torpen i Bergbygden. De bildade kärnan i den grupp som skapade boken Småstugornas folk. Bengt skrev också på egen hand en bok om sin hemtrakt, Holma rote.

Fortsättningen om Gårdar i Berg arbetade Bengt och Sune intensivt med utan att komma riktigt i mål. Men det underlag som de frambragte är omistligt, om än inte publicerat. Bengt och Sune var som ett par idoga parhästar som fann utbyte i både arbetet och umgänget med varandra. Den kunskap deras arbete frambragte berikar vår bild av tider som flytt, men vars lämningar fortfarande är närvarande.

Karl Johan Krantz

Personnotiser 2020

Födda

Edda Vigdis Karen-Marie Kamp Gate, dotter till Karin Kamp och Simon Gate, Ernatorp, född den 24 januari.

Vidar Evert Cronquist, son till Frida Cronquist och Mikael Nilsson, Berg Björka, född den 30 juli.

Döda

30 mars: Tryggve Ericson, Håknahult gård, född den 10 februari 1935.

19 augusti: Karl Åke Hamberg, Hjulatorp, född den 9 oktober 1946.

14 november: Johnny Andersson, Lädja, född den 5 maj 1950

12 december: Erik Olofsson, Lädja, född den 19 maj 1928.

Personer från andra församlingar som gravsatts i Berg

Kerstin Petersson, Moheda, född i Lädja Faxagård, född den 10 januari 1934, död den 5 februari 2020.

Ingvar Petersson, Moheda, född i Lädja Backagård, född den 17 maj 1932, död den 27 oktober 2020.

Kurt Andersson, Lammhult, tidigare Torshult, född den 8 september 1922, död den 22 november 2020.

Inga-Gun Andersson, Lammhult, tidigare Torshult, född den 10 augusti 1934, död den 6 maj 2020.

Anna-Lisa Ohlsson, Lammhult, tidigare Bergs prästgård, född den 29 april 1936, död den 26 maj 2020.

Erik Liljenberg, Lammhult, tidigare Lilla Näs, född den 13 juli 1925, död den 22 juli 2020.

Bertil Nord, Lammhult, tidigare Fridhem, född den 28 mars 1921, död den 21 maj 2020.

Rut Jonasson, Lammhult, tidigare Bredhult, född den 7 november 1921, död den 12 januari 2020.

Befolkningssiffror

Antalet invånare i gamla Bergs socken, nu distrikt, har minskat med nio personer under året och var vid 2020 års slut 447, varav 214 kvinnor och 233 män.

Äldsta kvinnliga invånare i Berg är Inga-Maj Rohlin, Slätthult Grönelid, född den 6 augusti 1919. Äldsta manliga invånare är Sören Lundqvist, Ekenäs, född den 4 oktober 1929..

Källa: Skatteverket, Växjö kyrkogårdsförvaltning, SCB, Växjö kommun.

Fastighetsaffärer 2020

Uppgifter hämtade från Lantmäteriet

Matkull 1:12. Säljare: Karin Malmstens dödsbo. Köpare: Barncancer-fonden.

Lädja 9:6. Säljare: Gustav Inge Christer Gustafsson och Sven Karl Olof Johansson. Köpare: Stig Bertil Olof Petersson. Pris 740 000 kronor.

Lädja 1:13. Säljare: Mona Eva-Marie Bengtsson och Ronny Karl Gunnar Stensson. Köpare: Maggie Grandelius. Pris: 225 000 kronor.

Lädja 7:2. Säljare: Jan och Åsa Hennberg. Köpare: Therése Nilsson och Tobias Johansson. Pris: 4 150 000 kronor.

Holma 1:7. Säljare: Åsa och Peter Eliasson. Köpare: Åsa Eliasson.

Bergs-Sandvik 1:20. Säljare: Nils Anders Hedlund. Köpare: Thorbjörn och Birgitta Bredenlöv. Pris: 350 000 kronor.

Bergs-Söreskog 1:4. Säljare: Gert Ove Hansson. Köpare Evald Eriksson. Pris 6 600 000 kronor

Bergs-Söreskog 2:1. Säljare: Veronica Wihman och Henrik Thörne. Köpare: Joakim Erelt och Isabell Nystedt. Pris: 2 100 000 kronor.

Stockagård 2:3. Säljare: Klaus-Rüdiger Eichler. Köpare: Jonatan Persson och Maria Richter Simsek. Pris: 1 290 000 kronor.

Bölsmåla 1:3. Säljare: Maud Gunnel Elisabet Strandberg. Köpare: Malin Axetorn, Per Strandberg och Olof Strandberg.

Rösås 1:13. Säljare: Eva Brinkestam Köpare: Pontus Håkan Håkansson och Anna Brinkestam.

Bergs-Björka 2:11. Säljare: John och Janina Einvall. Köpare: Emil och Maria Ejermo. Pris: 1 700 000 kronor.

Håknahult 1:3. Säljare: Richard Ola Tryggve Ericson, Niclas Ericson och Tryggve Ericson. Köpare: Viveka Ericson.

Vråen 1:3. Säljare: Karin Nilsson och Bengt Nilsson. Köpare: Karin Nilsson.

Innehåll

Verksamhetsberättelse 2020	1
Johan på Lilla Målen av Lennart Elofsson	4
När klockan klämtar av Torsten Persson	10
Från Aspelund till Watonwan av Kenneth Gehrman	12
Väder och natur 2019 av Erik Andersson	16
Om sagor och sägner av Torsten Persson	22
Reservvägbas Lammhult av Samuel Palmblad	25
Det handlar om Matkull av Torsten Persson	29
Jaktens historia i Berg – om kronvilt och älgfrossa av Karl Johan Krantz	31
Fåglar i Bergs socken av Per Fogelström	38
Fynd av stockbåtar i Berg av Kenneth Gehrman	42
Pandemi över bygden av Karl Johan Krantz	44
Hänt i Berg 2020	46
Magnussonstipendiet	51
Personnotiser	55
Sålda fastigheter	56

Pris: 100 kr

ISSN 0281-912

Krönikan ges ut av Bergs hembygdsförening
Föreningens bg: 394-8247

Krönikan tillhandahålles genom:
Bengt Göransson Rolf Svahn
Lädja Trulsagård 3 Härlöv Skräddaregård 4
363 94 Lammhult 342 92 Alvesta
070-5477954 tel: 0472-420 92

Alla årgångar av krönikan
från 1944 och framåt finns
att köpa.

De tre senaste till åsatt pris
och tidigare årgångar för
20 kr.

Hela upplagan från 1944
för 800 kr.